

ŠKODA AUTO VYSOKÁ ŠKOLA o.p.s.

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor/specializace: 6208T138 Globální podnikání a finanční řízení podniku

Návrh aplikace systému nepodmíněného příjmu v České republice Diplomová práce

Bc. Jiří NAJMAN

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Neseš, Ph.D.

ŠKODA AUTO Vysoká škola

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

- Zpracovatel: **Bc. Jiří Najman**
- Studijní program: **Ekonomika a management**
- Obor: **Globální podnikání a finanční řízení podniku**
- Název tématu: **Základní nepodmíněný příjem, jeho vliv na společnost i jednotlivce a možné zavedení v České republice**
- Cíl: Cílem této práce je podrobné rozebrání ekonomicko-společenského konceptu základního nepodmíněného příjmu, jeho analýza na základě již provedených historických výzkumů a experimentů po celém světě a následná úvaha o případném zavedení tohoto systému v České republice, a to včetně argumentace některých případných pozitivních či negativních dopadů tohoto systému i poukázání na možná úskalí samotné implementace.
- Rámcový obsah:
1. Vymezení pojmu základní nepodmíněný příjem, formování této myšlenky a její stav v 20. a 21. století.
 2. Shrnutí vybraných světových experimentů zabývajících se touto problematikou a analýza jejich výsledků v souvislosti s dopadem na životy jedinců pobírajících tento nepodmíněný příjem.
 3. Analýza odborné literatury a syntéza všeobecné argumentace podporující a odporující konceptu základního nepodmíněného příjmu.
 4. Analýza odborné literatury a následné vyhodnocení možných společenských a ekonomických úskalí či výhod zavedení základního nepodmíněného příjmu v České republice a ve světě.
 5. Úvaha o možnosti zavedení základního nepodmíněného příjmu v České republice a povrchové nastínění možných přístupů k této implementaci.

Rozsah práce: 55 – 65 stran

Seznam odborné literatury:

1. BREGMAN, R. *Utopie pro realisty*. Praha: Universum, 2017. 256 s. ISBN 978-80-242-5915-4.
2. BURKHARD, W. *Universal Basic Income and the Reshaping of Democracy*. Švýcarsko: Springer, 2019. 65 s. ISBN 978-3-030-05828-9.
3. ERREYGERS, G. – CUNLIFFE, J. *The Origins of Universal Grants*. Spojené státy americké: Palgrave macmillan, 2004. 210 s. ISBN 978-0-230-52282-4.
4. HAAGH, L. *The Case for Universal Basic Income*. Spojené státy americké: Polity, 2019. 140 s. ISBN 978-1-509-52295-8.
5. LOWREYOVÁ, A. *Dejte lidem peníze: Jak by základní nepodmíněný příjem mohl skoncovat s chudobou, revolučně proměnit povahu práce a přetvořit svět*. Česká republika: Argo, 2020. 256 s. ISBN 978-80-257-3214-4.
6. TEER, P. *The coming age of imagination*. Velká Británie: Unbound, 2020. ISBN 978-1-78352-593-5.

Datum zadání diplomové práce: duben 2019

Termín odevzdání diplomové práce: srpen 2020

L. S.

Elektronicky schváleno dne 15. 5. 2021

Bc. Jiří Najman

Autor práce

Elektronicky schváleno dne 16. 5. 2021

Mgr. Pavel Neseť, Ph.D.

Vedoucí práce

Elektronicky schváleno dne 16. 5. 2021

doc. Ing. Tomáš Krabec, Ph.D., MBA

Garant studijního oboru

Elektronicky schváleno dne 16. 5. 2021

doc. Ing. Pavel Mertlík, CSc.

Rektor ŠAVŠ

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci vypracoval samostatně a použité zdroje uvádím v seznamu literatury. Prohlašuji, že jsem se při vypracování řídil vnitřním předpisem ŠKODA AUTO VYSOKÉ ŠKOLY o.p.s. (dále jen ŠAVŠ) směrnici OS.17.10 Vypracování závěrečné práce.

Jsem si vědom, že se na tuto závěrečnou práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, že se jedná ve smyslu § 60 o školní dílo a že podle § 35 odst. 3 je ŠAVŠ oprávněna mou práci využít k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna podle § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách.

Beru na vědomí, že ŠAVŠ má právo na uzavření licenční smlouvy k této práci za obvyklých podmínek. Užiji-li tuto práci, nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, mám povinnost o této skutečnosti informovat ŠAVŠ. V takovém případě má ŠAVŠ právo ode mne požadovat příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to až do jejich skutečné výše.

V Mladé Boleslavi dne 24.6.2021

Děkuji Mgr. Pavlovi Nesetovi, Ph.D za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad, velmi profesionální a vstřícnou pomoc a pevné nervy, když jsem ho během víkendů zásoboval hovory a dotazy.

Obsah

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Základní nepodmíněný příjem	8
1.1 Filosofické pilíře základního nepodmíněného příjmu.....	9
1.2 Historie základního nepodmíněného příjmu	10
1.2.1 Minimální příjem	11
1.2.2 Sociální pojištění	12
1.2.3 Základní nepodmíněný příjem	13
1.3 Subjekty zabývající se základním nepodmíněným příjmem.....	15
1.4 Výzkumy a jejich výsledky	16
Finský experiment.....	16
Keňský experiment.....	19
Londýnský experiment.....	21
Kanadský experiment.....	23
Další experimenty	26
Shrnutí a komparace jednotlivých experimentů.....	27
1.5 Realizovatelnost konceptu	28
1.5.1 Argumenty ve prospěch základního nepodmíněného příjmu.....	28
1.5.2 Argumenty odporující nepodmíněnému příjmu.....	30
1.5.3 Utopie nebo proveditelný koncept?.....	34
PRAKTICKÁ ČÁST.....	35
2 Nepodmíněný základní příjem a Česká republika	35
2.1 Úskalí nepodmíněného příjmu s ohledem na Českou republiku.....	35
2.1.1 Nákladová náročnost celého programu.....	35
2.1.2 Snížená pracovní motivace.....	42
2.1.3 Chudým bere, bohatým dává.....	43
2.1.4 Podnícení růstu cenové hladiny	43
2.1.5 Radikální restrukturalizace průmyslu.....	44
2.2 Možná implementace v České republice.....	46
2.2.1 Etapizace projektu.....	46
2.2.2 Podmíněný příjem	47
2.2.3 Etapizace podle demografických skupin.....	47
2.3 Důvody přijetí základního nepodmíněného příjmu Českou republikou	48

Zvýšení konkurenceschopnosti České republiky	48
Snížení či eliminace chudoby	48
Zjednodušení státní byrokracie	48
Zvýšení rovnosti a solidarity mezi občany	49
Zjemnění dopadů koronavirové krize	49
2.4 Dlouhodobé dopady základního nepodmíněného příjmu.....	50
Větší duševní pohoda	50
Digitalizace průmyslu	50
Technologický pokrok	50
Vyšší konkurenceschopnost	50
2.5 Nepodmíněný příjem v ČR a agenda současných politických stran	51
Závěr	52
Seznam literatury	55
Seznam obrázků, tabulek a grafů	58

Úvod

Tato diplomová práce pojednává o jednom z kontroverzních, a v poslední době velmi často diskutovaných témat ze socio-ekonomické oblasti. Tématem je základní nepodmíněný příjem, tedy idea levicově zaměřeného ekonomického modelu státu, na jehož bázi každý občan bez ohledu na svou etnickou příslušnost, zaměstnanost, věk či jiné demografické rozdělení získává pravidelně od své vlády peněžní příspěvky v takové výši, aby mu příjem pokryl základní potřeby a jeho právo na důstojný život, které je ve většině ústav na světě již zavedeno.

Autor si téma zvolil v závislosti na jeho osobní blízkosti k dané problematice, přání o hlubší pochopení celého systému i souvisejících ekonomických i sociologických procesů týkajících se této oblasti, a tendenci se alespoň zčásti angažovat v celkové diskusi o možnosti zavedení tohoto systému v České republice.

Přestože autor této práce ve velké míře soucítí s myšlenkou základního nepodmíněného příjmu a na osobní rovině v něm vidí možnou budoucnost dalšího postupu společnosti, tak jejím hlavním cílem není zhodnocení celého konceptu a následné rozhodnutí, zda základní nepodmíněný příjem implementovat či nikoli, spíše však podrobná analýza souvisejících aspektů celé problematiky, a to jak v sociální, tak v ekonomické sféře dotčených subjektů. Téma a celá práce na něm postavená se snaží nevycházet z čísel a ekonomických dat, ale spíše se zaměřit na filosofické pilíře základního nepodmíněného příjmu a exaktními daty tyto pilíře pouze funkčně podpořit. Podpůrná data pro tuto práci autor získal ze široké analýzy již proběhlých či v době zpracovávání práce probíhajících a již oficiálně vyhodnocovaných experimentů na toto téma prováděných po celém světě.

Samotná důležitost tohoto tématu jak na osobní rovině pro autora, tak na širší rovině vnímání pro celou společnost tkví primárně v ideji, že základní nepodmíněný příjem by mohl být jakýmsi dalším evolučním krokem společnosti na poli sociologie i ekonomie. Idea předkládá, že nastolením tohoto základního příjmu by mohlo být významně změněno dosavadní společenské paradigma a lidská společnost by se mohla díky němu v rámci všeobecné rovnosti, lidské důstojnosti, materiálního zajištění a dalších aspektů posunout na zcela novou úroveň.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní nepodmíněný příjem

Základní nepodmíněný příjem¹, někdy také označován slovními spojeními jako *všeobecný základní příjem*, *univerzální základní příjem* či *základní příjem* (z angličtiny *Universal Basic Income*, *pro účely této práce i ve zkratce NZP – nepodmíněný základní příjem*), je ekonomickým konceptem přicházející s alternativním systémem sociálního zabezpečení jednotlivců v hospodářství. Hlavním pilířem tohoto konceptu je pravidelná výplata univerzálního příjmu, který je stanoven alespoň na úrovni životního minima (Van Parijs, Hrubec a Brabec, 2007), všem jedincům v dané ekonomice.

V modelovém případě je poté tento základní příjem vyplácen na pravidelné bázi a v plné výši každému dospělému jedinci v dané ekonomice, což mu v širším měřítku zajišťuje důstojnější život a skrze poskytnuté finanční jistoty i dostatečné materiální zázemí. Myšlenka základního nepodmíněného příjmu již byla ve větší či menší míře pojata rozmanitou škálou ekonomů, *filosofů* či *zastánců dalších vědních oborů*. *Nejznámějšími z nich jsou například Tom Paine, Bertrand Russell, Friedrich von Hayek, Martin Luther King Jr., Paul Samuelson, Milton Friedman* a další (Reed a Lansley, 2016).

Správně domyšlená a úspěšně provedená implementace tohoto systému má potom vytvářet významnou záchrannou síť v oblasti sociálního zabezpečení, která všem jedincům poskytne více svobody a možnost volby změny povolání bez existenciálního strachu o střechu nad hlavou (Reed a Lansley, 2016).

V průběhu let se zformovalo několik různých definic popisujících tuto myšlenku. Na těchto vymezeních se významně podílel i Phillipa Van Parijse (2017), spoluzakladatel a předseda mezinárodní organizace *Basic Income Earth Network*, který základní nepodmíněný příjem vymezuje jako příjem, který je vyplácený politickým nebo jiným společenstvím všem jeho členům, a to naprosto bez zkoumání jejich majetkových poměrů, a to bezpodmínečně, tedy bez požadavků na odvedení určitého kvanta práce apod.

S jinou možnou definicí základního nepodmíněného příjmu přichází v roce 1999 španělský ekonom Daniel Raventós:

¹ Dále v práci označován i jako základní příjem, univerzální příjem či základní nepodmíněný příjem.

„Základní příjem je příjem placený státem každému řádnému nebo jinak akreditovanému členu společnosti bez ohledu na jeho přání se zapojit či nezapojovat v placeném zaměstnání či na to, zda je chudý nebo bohatý, jinými slovy je nezávislý na jakýchkoliv jiných zdrojích příjmu, které daná osoba může mít, a bez ohledu na počet členů v domácnosti, ve které daná osoba žije (Raventós, 1999, str. 8).“

Obě definice odráží stejnou skutečnost, že základní nepodmíněný příjem by měl být vyplácen *bezpodmínečně* a *každému*, a to bez ohledu na jeho či její příslušnost k etniku, sociální skupině, příjmové skupině, zaměstnanosti či jakékoliv jiné příslušnosti kromě trvalého pobytu na území daného hospodářství či státu, který základní nepodmíněný příjem aplikuje. Dalším faktorem, který může výši NZP ovlivňovat, je věk jedince nárokujícího tento příjem.

V definicích uvedených výše se odráží smýšlení *Basic Income Earth Network* (2020), která stanovuje pět fundamentálních charakteristik základního příjmu, těmi jsou:

1. **Základní příjem je periodický** – Není tedy stanoven jako jednorázová výplata, nýbrž je vyplácen na pravidelné bázi.
2. **Jedná se o peněžní transfer** – Je jedinci vyplácen ve formě adekvátního množství peněžních prostředků tak, aby tento jedinec mohl tyto prostředky využít dle vlastního uvážení. Nejedná se tedy o potraviny ani služby, a to ani ve formě poukázek vytvořených specificky pro tento účel.
3. **Individuální výplata** – Základní příjem je vyplácen jedincům, nikoli domácnostem, širším rodinám ani sociálním skupinám.
4. **Univerzální** – Je vyplácen všem, a to bez jakýchkoliv kontrol způsobilosti.
5. **Nepodmíněný** - Je vyplácen bez ohledu na zaměstnanost či ochotu pracovat.

1.1 Filosofické pilíře základního nepodmíněného příjmu

Celý koncept základního nepodmíněného příjmu je postaven na filosofických myšlenkách vyzdvihující svobodu a možnost volby jednotlivce. Většina ústav na planetě Zemi má ve svých tělech zavedené klauzule o právech jednotlivců na důstojný život. Vystává však otázka, zda je život plný finančních nejistot a občasných (a velmi skutečných) existenciálních dilemat opravdu důstojný.

Z pohledu duchovních a myšlenkových svobod se náš svět jeví již velmi liberálně, a ve většině vyspělých států je naprosto v pořádku cítit a nárokovat vysokou míru svobody, avšak z materiálního hlediska je každý jedinec stále významně závislý na větším či menším finančním příjmu, aby si tento důstojný život zajistil. Je rozhodně důležité mít na paměti, že základní nepodmíněný příjem by měl zajistit nějakou základní důstojnost lidského života, rozhodně by se ale neměl stát nástrojem pohodlného života každéh, na základě kterého si člověk vystačí nejen v rámci nejzákladnějších potřeb, ale i životních výstřelků, rozsáhlé zábavy či marnotratného rozhazování (Burkhard, 2019). Tyto aspekty života by si měl jedinec již pokrývat sám, nikoli ze státní kasy.

Pokud bychom chtěli výše zmíněné „univerzální“ důstojnosti dosáhnout bez ohledu na další ekonomické projevy, potom v myšlence základního příjmu bezpochyby můžeme nalézt silnou oporu. Podle Haagha (Haagh, 2019) může NZP v demokratických společnostech pomoci hned z několika úhlů pohledu.

Tím prvním z nich je přesvědčení, že stabilizace lidských podmínek a garance určité míry existenciálního zajištění podpoří zvýšení přirozené aktivity a motivace jedinců k ekonomickým i dalším snažením (Haagh, 2019).

Přítomnost základního nepodmíněného příjmu zároveň přímo i nepřímo zvyšuje společenskou rovnost mezi všemi jedinci. Místo systémů sociálního zabezpečení, sociálních podpor, starobních důchodů a mateřských podpor či podpor v nezaměstnanosti, které jsou velmi složité a velmi selektivní (tím pádem i vysoce zneužitelné) by byl ve státním aparátu zaveden právě systém univerzálního příjmu, který je již ze své podstaty vysoce transparentní, a v rámci jehož jsou si očíh státu všichni rovni.

Tato rovnost mezi lidmi může v kombinaci se zesílenou finanční stabilitou zvýšit obecnou vůli ke spolupráci (Haagh, 2019). Lidé se mohou cítit více sjednoceni, na stejné lodi. Nasazením základního příjmu získávají jedinci nová práva, nové jistoty a zesiluje se jim i pocit sounáležitosti s celou společností.

1.2 Historie základního nepodmíněného příjmu

Základní nepodmíněný se v roce 2021 objevuje stále častěji i v prominentních zpravodajských službách a stává se poměrně frekventovaným tématem řešícím možný další ekonomický posun naší společnosti. Přestože se v očích mnohých naše zavedené společensko-ekonomické paradigma začíná v souvislosti s tématem této práce lámat, vznik

samotné myšlenky univerzální základního příjmu je historicky doložitelný již o několik set let zpět.

Myšlenka NZP se v historii věnovalo mnoho filosofů, sociologů, ekonomů i politiků. Velká část z nich se problematice věnovala pouze hypoteticky, případně neměli dostatečné společenské ani finanční páky, aby své snahy a ideje dokázali alespoň do určité míry realizovat. To vyústilo v poměrně rozsáhlé množství historických textů ve větší či menší míře pojednávajících o určitém zajištění rovnosti mezi lidmi na úrovni bohatství. Samozřejmě tato díla většinou nepojednávají o konceptu základního nepodmíněného příjmu ve formě, o které referuje tato práce. Jedná se spíše o reflexi tehdejší míry chudoby, nezaměstnanosti či zoufalé a obtížně ovlivnitelné životní situace významné části populace.

Cunliffe a Erreygers ve své knize *Původy univerzálních příjmů* (z angl. *The Origins of Universal Grants*) rozdělují prominentní autory zabývající se touto problematikou na dvě skupiny. První z nich je skupina intelektuálů zabývajících se *základním nepodmíněným kapitálem*, který v podstatě pojednává o udělení určitého nemalého finančního obnosu každému jedinci v den dovršení dospělosti, se kterým on může následně naložit dle svého uvážení (Cunliffe, Erreygers, 2004). Myšlenka je to honosná, bohužel však dává ve své podstatě poměrně široký prostor pro neuvážené a marnotratné využití prostředků daným jedincem, který má na prahu dospělosti sotva rozum. Mezi autory zabývající se touto problematikou řadí Cunliffe a Erreygers ekonoma *Thomase Paina*, *Cornelia Blatchlyho*, *politického filosofa Thomase Skidmora* či *aktivistu Orestese Brownsona*.

Druhou skupinou jsou potom vzdělanci zabývající se naší době již bližším *základním nepodmíněným příjmem*, který je i hlavním tématem této práce. O příjmu a jeho možnostech pojednává ekonom *Thomas Spence*, *Allen Davenport*, *Charles Fourier*, *Joseph Charlier* či *Bertram Pickard*.

Další možný pohled na vývoj myšlenky základního nepodmíněného příjmu definovala organizace *Basic Income Earth Network*, podle které má koncept základního příjmu obecně tři historické kořeny, ze kterých se dnes už celosvětově diskutovaný návrh postupně zformoval. Těmi jsou *minimální příjem*, *sociální pojištění*, a konečně *základní nepodmíněný příjem* (Basic Income Earth Network, 2020).

1.2.1 Minimální příjem

První zmínky o jakési formě základního nepodmíněného příjmu se datují k začátku 16. století v Anglii. Tehdejší forma konceptu byla však s ohledem na dobu, ve které byl

zamýšlen, velmi omezená a šlo prakticky pouze o filosoficko-politická zamýšlení, která nebyla zdaleka tak radikální jako pozdější snahy a debaty o jeho zavedení.

V rozkvětu renesance se v 16. století objevila dvojice anglických humanistů *Thomas More* a *Johannes Ludovicus Vives*. Tito kolegové a v osobním životě i přátelé si pohrávali s myšlenkou minimálního příjmu ve formě veřejné pomoci.² *Thomas More* ji nejprve v roce 1516 ve své knize *Utopia* rozpracoval a konstatoval, že největší výhodou tohoto systému vidí primárně v možnosti efektivnějšího potlačování zločinu. Smysl této myšlenky tkvěl v tom, že státní aparát by míru zločinnosti mohl řešit spíše poskytnutím minimálních finančních či materiálních záruk, které pomohou potřebným se základními lidskými potřebami, tedy se bude zaměřovat na příčinu problému, než následným popravováním lapených zlodějů potravin, tedy řešením pouze důsledků ekonomické situace občanů (Basic Income Earth Network, 2020).

Následně na něj po deseti letech navázal jeho přítel *Johannes Ludovicus Vives*, který celou myšlenku vzal, systematicky zpracoval a podpořil obsáhlým argumentem vycházejícím jak z náboženských, tak světských hledisek, a v roce 1526 apeloval na starostu města Bruggy s cílem přesvědčit ho, že obecní samosprávy mají morální povinnost poskytnout minimální prostředky k živobytí všem svým občanům. Tento příjem byl v jeho verzi podmíněn chudobou a ochotou pracovat a zasloužit se o tuto pomoc.

Tento apel dopadl na úrodnou půdu a během následujících let se tento systém v různých formách a stupních intenzity začal rozšiřovat po okolí a prohlubovat obecné smýšlení o roli státu s ohledem na sociální zabezpečení jeho občanů.

1.2.2 Sociální pojištění

V nepřímé návaznosti na rozšiřování podmíněného minimálního příjmu po Evropě z 16. století se o zhruba dvě stě let později objevuje další myšlenka, která ze současného nepodmíněného základní příjmu dělá to, čím je. Jedná se o *základní dotace* (z anglického Basic Endowment), neboli sociální pojištění (Basic Income Earth Network, 2020).

Tento koncept poprvé sepsal v roce 1794 francouzský matematik *Nicolas de Condorcet*, a tentýž rok ho po jeho smrti vydala jeho manželka. Condorcet věřil, že by mohl existovat

² Veřejnou pomocí (z anglického public assistance) se rozumí finanční transfery či materiální pomoc ze strany státu potřebným, seniorním či jinak postiženým osobám. Do této pomoci spadá rovněž i pomoc potřebným dětem a sirotkům.

system sociálního zabezpečení, který by svým fungováním mohl systematicky snižovat nerovnost v obyvatelstvu, finanční nejistotu a chudobu.

Tato původní myšlenka o jedno století později dala zavedení vytvoření komplexních a obsáhlých systémů sociálního zabezpečení nejprve v Evropě, a posléze i dále ve světě. Tento systém není, oproti minimálnímu příjmu, podmíněn ochotou pracovat a konkrétní mírou chudoby, je však na druhou stranu podmíněn dostatečnými splátkami jedince v minulosti, aby mohl být nárokován. Je tedy nasnadě zvážit, zda tento systém současnou společnost k ideje základního nepodmíněného příjmu přibližuje (hlavně nepodmíněností vyplacení komukoliv), nebo vzdaluje (nutností historicky pravidelně zaplacených plateb).

Myšlenku *Nicolase de Condorceta* následně po jeho smrti rozpracoval *Thomas Paine*, který dva roky po smrti svého přítele tuto myšlenku zaslal na tehdejší francouzské direktorium.

1.2.3 Základní nepodmíněný příjem

Ze dvou výše zmíněných historických konceptů vychází již současnému konceptu značně podobný návrh základního nepodmíněného příjmu, se kterým přichází v 19. století jako jeden z ranných zastánců této myšlenky *Charles Fourier*, který podle Basic Income Earth Network (2020) zastával názor, že ve chvíli, kdy civilizace začne jedincům uzurpovat právo si potravu sami ulovit či utrhnout ze stromu, je jim na druhou stranu zavázána poskytnout substitut této hodnoty.

V 70. letech a počátkách 80. let 20. století vzniklo podle Raventóse (1999) několik velmi významných posunů v myšlení ohledně základního nepodmíněného příjmu. Tyto názory a přemýšlení byly vzájemně velmi nezávislé, avšak roku 1984 došlo k významnému posunu, kdy organizace *Charles Fourier Collective* ve spolupráci s univerzitou v Louvaině přednesly *L' allocation universelle* (základní příjem), a o dva roky později byl uspořádán první kongres a složen první tým vědců z více zemí, kteří se měli plně věnovat práci na iniciativě myšlenky.

Během této události rovněž došlo k založení Basic Income European Network (dále jen BIEN)³. BIEN, jakožto hlavní světová iniciativa za nepodmíněný příjem od roku 1988, organizovala každý z těchto následujících kongresů.

³ Původním názvem se organizace nazývala Basic Income European Network (Evropská síť pro nepodmíněný příjem), avšak v roce 2004 rozšířila svůj záměr a oblast působnosti na celý svět a byla přejmenována na Basic Income Earth Network (Světová síť pro nepodmíněný příjem).

Základní nepodmíněný příjem v 20. a 21. století

Myšlenka NZP byla od druhé poloviny 20. století až dosud mnohokrát testována i podrobována mnohým diskusím, a to více než kdy jindy v historii. Zhruba od 40 let 20. století se k ní začali vyjadřovat tehdejší ekonomové, politologové, filantropové i další významní vědci primárně z humanitních oborů.

Raventós (1999) věří, že ve světle 21. století se lidská společnost (převážně vyspělé státy) může v ideji základního nepodmíněného příjmu významně posunout kupředu směrem k jeho zavedení. Tuto svou víru opírá o fakt, že 20 let před napsáním jeho knihy byla myšlenka známá pouze v akademických kruzích, v době napsání knihy je to však často omílaná tematika v sociální, politické i hospodářské sféře. Aplikace základního nepodmíněného příjmu může mít podle něj dvojitý efekt. Jedním z nich je fakt, že tento systém se může v dlouhodobém měřítku významně podílet na eliminaci světové chudoby. Tím druhým je, že v důsledku zavedení systému takto radikálně podporujícího základní právo na důstojný život se i samotný pokrok ve společenském smýšlení a širší rozvoj sociálně-demokratických sfér posune na další úroveň.

„Některé země již disponují dostatečnou produktivitou, bohatstvím i výší národního důchodu k tomu, aby mohl být zaveden adekvátní univerzální základní příjem, a kdyby byl uzákoněn, sloužil by jako silný nástroj sociální spravedlnosti: podporoval by skutečnou svobodu pro všechny, protože by poskytl lidem materiální zdroje, které potřebují pro naplňování svých cílů. Zároveň by také pomohl řešit politické dilema chudoby a nezaměstnanosti“ (Van Parijs, 2007, str. 31).

Zajímavý fakt, který ve své knize *Za základní nepodmíněný příjem* (z angl. *The Case for Universal Basic Income*) zmiňuje i Haagh (2019) je to, že tato myšlenka se díky své podstatě těší velkému zájmu obou křídel politického spektra, jak pravice, tak levice. To je podpořeno hlavně osobnostmi, historickými i současnými, jež základní nepodmíněný příjem ve svém veřejném životě podporovali či podporují. Jsou mezi nimi velká jména ekonomie, jako je *Friedrich Hayek*, který svou podporu bohužel nijak zvláště nerozvedl (Libertarianism, 2013), *Milton Friedman*, jež koncept prosazoval v rámci své teorie o záporné dani z příjmu, *Charles Murray*, nebo dokonce i *Mark Zuckerberg*, který už z podstaty své světové pozice spadá spíše pod pravicové křídlo vyznávající velmi vysoký kapitalismus. Všichni tito lidé pochopili, že moderní země v zajištění základní nezávislosti svých občanů významně selhaly (Haagh, 2019).

Nyní, v první čtvrtině 21. století, získává myšlenka základního příjmu novou sílu a začíná být významně diskutována napříč celým společenským spektrem. Důvodů je pro to hned několik. Jedním z nich je bezpochyby samotná atraktivita myšlenky, která se na první pohled zdá jako „peníze zadarmo“, toto je sice v rámci diskusí velmi často odmítáno jako absurdita a nesmysl, ale dodatečné finanční prostředky v konečném důsledku pochopitelně nikoho nelimitují. Druhým je podle Teera (2020) i stále se zvyšující automatizace průmyslu a nejistota stabilního zaměstnání (z důvodu restrukturalizace celých odvětví), která je s přechodem na průmysl 4.0 spojena. Tato široce rozšířená pracovní nejistota je bezpochyby v očích roku 2021 silně podpořena i světovou zdravotně-ekonomickou krizí covid-19. Tato krize sama o sobě představuje obrovský prostor pro nasazení různých zkušebních verzí tohoto programu.

1.3 Subjekty zabývající se základním nepodmíněným příjmem

V rámci vymezování celého konceptu NZP a jeho vývoje v posledních dekadách se přirozeně zformovalo mnoho organizací, větších či menších, které se jeho výzkumem a možnou aplikací zabývají buď jako svou hlavní, nebo alespoň vedlejší činností.

Nejvýznamnější a pravděpodobně nejaktivnější organizací na tomto poli je *The Basic Income Earth Network (BIEN)*, která se zabývá výzkumem základního nepodmíněného příjmu, jeho politickým prosazováním i obecnou osvětou širšímu publiku. *BIEN* pravidelně každý rok organizuje *BIEN Congress*, na kterém prezentuje výsledky nejnovějších výzkumů, začínající či pokračující experimenty po celém světě i mnoho jiného z dané problematiky.

BIEN rovněž celosvětově založil *Basic Income Research & Action Lab (BIRAL)*, což je platforma, jejímž účelem je virtuální sdílení výsledků experimentů NZP po celém světě. Je platformou pro veškeré výzkumníky a výzkumné týmy, univerzity i lokální zákonodárce, kteří zde mohou všechny informace prezentovat rychleji a efektivněji.

Další organizace podporující tento směr jsou ve Spojených státech *USBIG*, *Income Movement*, *Humanity Forward*, *Universal Income Project*, v Evropě potom *Unconditional Basic Income Europe*, *European Citizens' Initiative for Unconditional Basic Income*, v České republice je možné vidět za NZP bojovat *Alternativa zdola*, *ProAlt*, či dokonce politickou stranu *Piráti*.

Mimo silnou podporu ze strany výše zmíněných a všech dalších možných organizací se o NZP stále častěji veřejně mluví na největších zpravodajských portálech.

1.4 Výzkumy a jejich výsledky

Za posledních několik desítek let bylo po celém světě provedeno nezanedbatelné množství různých výzkumů a pokusů za účelem zkonceptualizovat a zkušebně nasadit a otestovat koncept základního nepodmíněného příjmu. Tyto pokusy se liší jak rozsahem, kdy se testovaly skupiny o velikosti několika jednotek lidí po skupiny s desítkami tisíc jedinců, tak v demografickém zacílení, kdy experimenty cílily na sociálně slabší jedince společnosti, obyvatele zemí třetího světa či přímo na jedince evropsko-americké kultury 20. a 21. století. Přímým cílem všech těchto experimentů bylo jediné, otestovat filosofickou a zdánlivě smysluplnou myšlenku v praxi.

Rozsah této práce nedovoluje probrat každý z těchto výzkumů do podrobného, ba ani povrchního detailu, zmíněny jsou proto ty, které autor považuje za stěžejní pro její účel.

Finský experiment

Finsko je všeobecně považováno za zemi, která je velmi iniciativní a nekonvenční ve svých konáních. Projevuje se to jak ve struktuře jejich školství, které je významně odlišné oproti školským systémům jinde ve světě, tak například i v systému penalizací a výši pokut za silniční přestupky, který je v této zemi progresivní v závislosti na výši platu toho, jež přestupek spáchal. Tento fakt, jakkoli radostný, pouze poukazuje na odlišný přístup země k socio-ekonomickým otázkám, kterou je právě i základní nepodmíněný příjem.

Finsko (Kela, 2020) se rozhodlo tento koncept experimentálně nasadit v následujících podmínkách:

- Experiment bude probíhat v rámci dvou let v období 2017 – 2018;
- Základní nepodmíněný příjem bude poskytnut celonárodně a náhodně vybranému vzorku lidí o velikosti 175 000 osob. Účastníci experimentu byli vybráni z množiny lidí registrovaných pro dávky v nezaměstnanosti, které získávali od finské vlády;
- V rámci experimentu byly vytvořeny dvě testovací skupiny:
 - Testovací vzorek (TG) (z angl. *Treatment group*) 2 000 lidí, kteří získali nárok na základní nepodmíněný příjem po dobu experimentu.
 - Kontrolní skupina (CG) (z angl. *Control group*) skládají se ze zbytku lidí z této původní množiny. Tato skupina základní nepodmíněný příjem nezískala.
- Účast v testovacím vzorku (TG) byla povinná;

- Výše příjmu byla 560 €, tedy totožná s výší příspěvku v nezaměstnanosti, který lidé získávali předtím. Rozdíl mezi těmito příjmy byl v tom, že tento nově získaný základní příjem byl nepodmíněný a nepodléhal zdanění.

Počátkem experimentu byly obě zapojené skupiny v rámci socio-demografického složení totožné. Měly stejné věkové, pohlavní i socio-economické rozložení. Skupiny se nelišily ani v otázkách míry nezaměstnanosti, to se však posléze v rámci experimentu změnilo.

Předběžné vyhodnocení experimentu využilo dva hlavní přístupy: telefonické a písemné dotazníky. Dotazníky zhodnocující bezprostřední výsledky experimentu byly prováděny v říjnu, listopadu a prosinci 2018. Jejich cílem bylo provést rozhovory se všemi 2 000 lidmi z testovací skupiny (TG) a se všemi 5 000 lidmi z kontrolní skupiny (CG). Dotazníky byly vytvořené mimo jiné i ze standardizovaných otázek z dotazníků sčítání lidu, které později dovolily i širší srovnání testovaných skupin s dalšími nezaměstnanými jedinci a jinými Finy či dokonce Evropany.

Výsledky

8. února 2019 ohlásilo finské ministerstvo sociálních věcí a zdraví předběžné výsledky experimentu, které ukazovaly, že v rámci chování na trhu práce nebyl mezi testovanou (TG) ani kontrolní (CG) skupinou významný rozdíl (Kangas, 2019).

Ten se však objevil u obecného pocitu štěstí. Účastníci testovací skupiny (TG) popisovaly značně zvýšenou duševní pohodu, a to v průměrné míře 7.3 na škále od 1 do 10, kde 10 byla naprostá spokojenost. Jedinci z kontrolní skupiny (CG) oproti tomu vyjádřili průměrnou spokojenost pouze 6.8 na stejné škále.

Dalšími poměřovanými faktory byla finanční nejistota (z angl. economic stress), kde si testovací skupina (TG) vedla na 38.6%, zatímco kontrolní skupina (CG) na 48.6%, psychický stres (16.6% oproti 25.0%), důvěra v lepší budoucnost (58.2% oproti 46.2%) či míra potýkání se s byrokracií a administrativou (58.9% oproti 67.8%).

Tyto efekty a meziskupinové rozdíly se však často promítly i vnitroskupinově. Například změna míry nezaměstnanosti v testovací skupině (TG) se lišila například mezi členy rodin s dětmi oproti samostatným jedincům a podobně.

Míra odezvy na tyto dotazníky byla 23% (31% pro příjemce základního příjmu a 20% pro kontrolní skupinu (CG)).

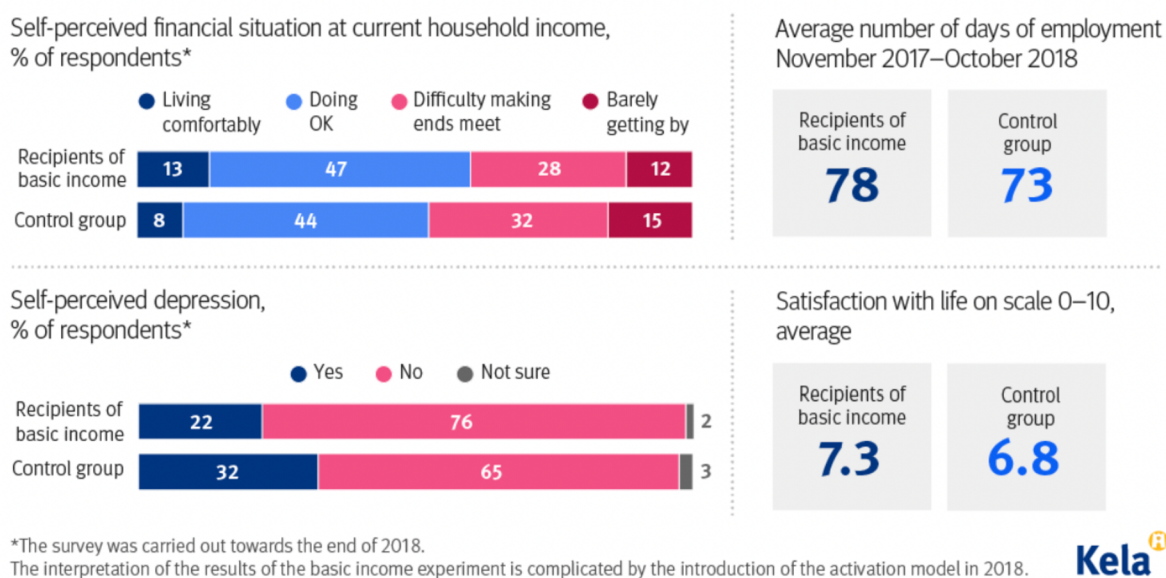
V rámci analýzy výsledků bylo rovněž provedeno 81 osobních rozhovorů s příjemci základního příjmu. Rozhovory byly koncipovány tak, aby jejich výsledky více odkryly

rozdílné výchozí pozice respondentů a stejně tak i různé dopady experimentu na jejich životy. Podle některých respondentů měl experiment zřejmý dopad na jejich zaměstnanost, podle jiných nikoli.

Zajímavým poznatkem je skutečnost, že podle Kela (2020) někteří lidé cítili ve svém životě větší autonomii a kontrolu nad svým životem. Jiní tuto příležitost využili i pro větší zapojení ve společenském dění či dobrovolčině.

Zásadním poznatkem, který z výzkumu vychází je i fakt, že základní příjem podal pomocnou ruku a zvýšil ekonomickou, společenskou či jinou aktivitu těch jedinců, kteří byli aktivní i ve svém předchozím životě. Naopak u těch jedinců, kteří již před započítím experimentu čelili ve svém životě velkým výzvám, byla intenzita efektu násobně menší.

Celý pokus však neměl pouze pozitivní dopady, přestože byly v převážné většině. V rámci některých rozhovorů se dotazující dokonce potkávali s názory, že respondenti cítili morální tlak na nalezení zaměstnání nebo se obtížně vyrovnávali s realitou tohoto experimentu.

Graf 1: Vnímání vlastní finanční situace v rámci domácností
Zdroj: Kela, 2018

Závěrem

Finský experiment se základním příjmem byl jedním z největších experimentů tohoto druhu na světě. Na toto téma již bylo historicky provedeno mnoho pokusů, tento byl však celonárodní a založený na náhodném výběru testovaného vzorku. Účast v tomto experimentu byla ke všemu povinná, nikoli dobrovolná, výsledek experimentu tedy nemohl být ani tolik zkreslen participací převážně jedinců, kteří by účast v tomto experimentu cíleně vyhledávali.

Přestože byl experiment koncipován a vytvořen tak, aby byly výsledky co nejméně napadnutelné, je stále otázkou, zda by se i jiné skupiny s odlišnými demografickými charakteristikami v rámci tohoto experimentu chovaly stejně či alespoň podobně. Bez polního experimentu stále nelze říci, že člověk, který má dobré zaměstnání a s finanční nejistotou se ve svém životě absolutně nepotýká, se v závislosti na univerzální jistotě doživotního příjmu nevzdá svého zaměstnání a takzvaně „neobrátil list“.

Keňský experiment

Jedním z významných experimentů na základní nepodmíněný příjem je experiment v africké Keni. Tento experiment je nejdéle trvajícím pokusem tohoto druhu, a je koncipován, organizován a spravován organizací GiveDirectly (Dallari, Suplicy, 2020), která vzešla ze součinnosti a spolupráce několika absolventů amerických škol z Javorové ligy, MIT a Harvardu. Hlavním myšlenkou této organizace je, už podle názvu, dostat darované zdroje přímo do rukou příjemců, aniž by dar běžel přes několik různých zprostředkovatelů a vznikaly administrativní náklady, které jsou následně placeny právě z těchto darů a snižují jejich účinnost. Postupem času se organizace začala dostávat více na světlo a obdržela několik významných grantů podporujících její činnost.

V rámci obdržení grantů se vedení GiveDirectly rozhodlo zacílit svá altruistická snažení právě na Keňu, jakožto jednu z nejchudších zemí světa.

Keňský experiment byl zamýšlen, spuštěn a stále probíhá za těchto podmínek:

- Experiment bude spravován a administrován z Nairobi, hlavního města Keni;
- Průběžné vyhodnocování i finální hodnocení experimentu bude obsahovat evaluaci následujících oblastí života testovací skupiny:
 - Ekonomické dopady: příjem, spotřeba, majetek, zajištění potravy;
 - Volný čas: práce, vzdělání, volný čas, zapojení do komunity;
 - Snahy obsahující riziko: přestěhování, podnikatelská činnost;
 - Genderové vztahy, konkrétně posílení ženské role;
 - Životní výhledy, přání, naděje a cíle (*life aspirations*).
- Jako testovaná skupina pro experiment bylo náhodně vybráno 295 vesnic (14 474 domácností), které byly následně rozděleny do následujících sekcí (Innovations for poverty action – IPA, 2018):
 1. Kontrolní skupina 100 vesnic, které základní příjem nezískají.
 2. Dlouhodobý základní příjem. Skupina bude obsahovat 44 vesnic, ve kterých všichni dospělí (jedinci starší 18 let) budou pravidelně dostávat určitý obnos

peněz zajišťujících jejich základní potřeby. Tento obnos je stanoven jako 0.75 USD za den neboli 22 USD za měsíc po dobu 12 let.

3. Krátkodobý základní příjem. Skupina bude obsahovat 80 vesnic, ve kterých všichni dospělí (jedinci starší 18 let) budou pravidelně dostávat určitý obnos peněz zajišťujících jejich základní potřeby. Tento obnos bude 0.75 USD za den neboli 22 USD za měsíc po dobu 2 let.
4. Jednorázová platba (*lump sum*). Skupina bude obsahovat 71 vesnic, kde každá rodina získá fixní částku 1000 USD, rozdělenou do dvou plateb po 500 USD.

Výsledky

„Z pravidelných návštěv testovací skupiny na Keňský experiment základního nepodmíněného příjmu můžeme říci, že zlepšení v oblasti štěstí a duševní pohody lidí účastnících se experimentu je značný“ (Dallari, Suplicy, 2020, s. 573).

Během experimentu a jeho vyhodnocování bylo zjištěno mnoho významných skutečností. Rodiče dětí byli schopni díky materiální jistotě více prioritizovat vzdělání svých dětí a více dbali na jejich docházku ve škole. Respondenti také často zmiňovali lepší životní styl ve smyslu dostatku jídla a rozmanitější stravy.

Hlavní výhodou NZP byla schopnost lidí pracovat více a lépe, mimo jiné i díky schopnosti pořídit si lepší pracovní vybavení a nástroje (od vozidel a přístrojů až po dobytek nebo skladovací vybavení).

Lidé si rovněž začali více vybavovat své domy, pořizovali si nábytek, bílou elektroniku a další věci pro větší životní komfort. Na domech se začaly objevovat solární panely za účelem zvýšení soběstačnosti domů.

„Přestože experimentální návštěvy respondentů mohly ovlivnit toto chování, tak je přesto důležité poznamenat, že výzkumná skupina nezaznamenala vyšší míru požívání alkoholu nebo jiných drog“ (Dallari, Suplicy, 2020, s. 573).

Tato skutečnost je podpořena i studií od Inovation Poverty Action (IPA) rovněž zmíněnou v článku od Dallariové a Suplicyho, která nezaznamenala žádné zvýšené prodeje v oblasti tabáku, alkoholových výrobků nebo hazardu.

Zajímavá je i lehký posun genderových rolí. Ženy v rámci rozhovorů popisovaly zvýšený pocit svobody při využívání svých vlastních peněz. Dále se objevily i zprávy o zvýšení finanční gramotnosti ve smyslu finančního plánování následujícího měsíce danou domácností (Dallari, Suplicy, 2020).

Velmi významným dopadem je pak i snížení kriminality či násilí vůči ženám. Podle Asociace světového zdraví (*Health World Association*) 42% žen ve věku mezi 20 a 44 lety pociťovalo fyzické či sexuální násilí ze strany svých partnerů. Výzkum z února 2019 na domácnosti podrobené experimentu s nepodmíněným příjmem však ukázal, že v domácnostech podrobených experimentu se tato míra snížila o 51 % u domácího násilí a o 66% u sexuálního násilí.

Andrew Eckas (2021) dokonce ve své analýze tohoto experimentu přednáší, že samotný model v obrovské míře pomohl subjektům přežít dopady krize covid-19 a jedinci získávající tento příjem se s celou zdravotní situací obecně vypořádaly mnohem lépe.

Závěrem

Keňský experiment se ve všech svých formách jeví velmi úspěšný, a koncept základního nepodmíněného příjmu tím tedy významně podporuje.

Z demografického hlediska je složení testovací skupiny v Keni – ač opravdu rozsáhlé – velmi odlišné od zemí vyspělého světa. Jsou zde rozdílné kultury, postoje, průměrná inteligence i životní priority. I to je jeden z důvodů, proč by mohlo odpůrce NZP svádět experiment odmítnout jako nevypovídající o možnosti jeho širšího využití ve světě. Avšak v kombinaci s ostatními výzkumy a jejich vesměs pozitivními výsledky popsány v této práci je právě tato demografická odlišnost testovací skupiny identifikátor teoretické univerzality základního příjmu v socio-ekonomické oblasti života ovlivněných jedinců.

Londýnský experiment

Jedním z podstatně méně rozsáhlých, nýbrž poměrně významným pokusem základního nepodmíněného příjmu je londýnský experiment z roku 2009. Proveden byl organizací Broadway, která se v Londýně ve Velké Británii zabývá pomocí lidem bez domova.

Experiment nebyl vyloženě vědecký, jako spíše sociální. Broadway vybrala předmět pokusu, bylo jím 15 mužů bez domova na ulicích Londýna. Všichni tyto muži byli válečnými veterány, a v rámci svého zoufalého přežívání působili jak sociální, tak ekonomické potíže celému Londýnu. Jedním z důvodů výběru těchto jedinců bylo přání Broadwaye dokázat, že celkové nepřímé náklady na lidi bez domova jsou větší, než jejich finanční podpora a zajištění materiální stability.

Finanční náklady těchto 13 jedinců byly vypočítány zhruba na 650 000 USD ročně (Bregman, 2017). Taková částka padla skupinu lidí, kteří se v očích mnohých pouze potulovali po ulicích.

Experiment se odvíjel od následujících podmínek:

- V rámci experimentu bude vybráno 15 mužů, kteří jsou bez domova mezi 4 a 45 lety, a bude jim nabídnut personalizovaný rozpočet.
- Maximální výše rozpočtu byla 3 000 britských liber.
- O maximální výši rozpočtu bezdomovci obeznámeni nebyli, byla jim položena prostá otázka „*Co byste potřebovali, abyste se dostali z ulice?*“
- Na základě jejich odpovědi s nimi výzkumná skupina sestavila akční plán k dosažení tohoto cíle, který byl posléze schválen lokální autoritou.

15 mužům byl nabídnut personalizovaný rozpočet spolu s individuální podporou koordinátora tohoto projektu. 13 z nich tuto nabídku přijalo.

Výsledky

Výsledky tohoto experimentu byly a jsou ohromující. Na základě přístupu iniciátorů a autorů celé studie Houghové a Riceové (2010) se 7 subjektů z původních 15 během experimentu dokázalo nastěhovat do vlastního bydlení, další 2 to během vyhodnocování experimentu plánovali. Nakonec se celkově přestěhovalo 11 jedinců z celkového počtu 13 zúčastněných. Z těchto 11 měli 4 negativní dopady, které v konečném důsledku vyústily v opuštění získaného obydlí nebo dokonce odnětí svobody.

Zbylých 7 bylo podrobena rozsáhlým rozhovorům, na základě kterých výzkumná skupina zjistila, že jedincům se žije velmi dobře a že kromě krátkodobého zlepšení jejich života již hledí více dopředu a vytváří si plány pro dlouhodobou budoucnost a bydlení.

Významným faktorem v rozhovorech bylo i to, že subjekty často kladly důraz na to, že to *oni se rozhodují* o svých životech. Takové chování koresponduje s pocíťovanou zvýšenou autonomií ve vlastním životě popisovanou respondenty ve finském experimentu.

Mimo tyto výsledky jedinci popisovali účast na rekvalifikačních kurzech, opakované navázání kontaktu se svými rodinami, zvýšení vlastní schopnosti udržovat nezávislost (vařit, platit účty a další) a obecně zvýšenou kvalitu života a psychického stavu.

Obecným negativním efektem a rizikovým faktorem celého experimentu byla zvýšená míra úzkosti a obav z hledání zaměstnání a spravování svých financí u většiny jedinců podrobených experimentu. Po tolika letech na ulici a přežívání v rámci jednotek liber byl najednou větší finanční obnos pro spoustu z nich svazující a skýtal mnohem více možností, než jen pouhou existenční jistotu v rámci konkrétního dne.

Závěrem

Londýnský experiment byl proveden na velmi úzkém vzorku respondentů, který bohužel z kvantitativního hlediska nemusí dát argumentu pro zavedení základního nepodmíněného příjmu příliš velkou váhu. Je však na pováženu, že experiment byl proveden na mužích vyskytujících se v jedné z největších metropolí vyspělého světa, a kteří jsou bezpochyby přímo ovlivněni stejnou politickou, ekonomickou a sociální sférou jako většina populace vyspělého světa. Z demografického hlediska má tedy tato testovací skupina pro účel této práce i obecné zvážení možnosti implementace NZP v České republice větší relevanci než například keňský experiment, který je naopak významný spíše svým časovým rozsahem a šířkou působnosti.

Úspěšný londýnský projekt mimo jiné podnítil debatu o základním nepodmíněném příjmu a organizace Broadway se této činnosti na různých úrovních věnovala i v pozdějších letech.

Samotní organizátoři celého projektu ho hodnotí jako velmi úspěšný, protože projekt přinesl do života subjektů více možností ho řídit po vlastní ose spolu s možností konzultace jejich kroků s profesionálním sociálním pracovníkem (Hough, Rice. 2010).

Kanadský experiment

Kanadský experiment s nepodmíněným příjmem v provincii Ontario v Kanadě probíhající od roku 2017 a předčasně ukončený v roce 2018 nebyl z hlediska oficiální analýzy příliš úspěšný.

Projekt začal roku 2017, kdy vláda provincie Ontario vybrala okresy Hamilton, Brantford a Brant Country jako tři oblasti, které budou podrobeny pokusnému režimu zavedení základního nepodmíněného příjmu. V rámci tohoto projektu měli vybraní jedinci v těchto oblastech získávat po dobu experimentu nepodmíněný příjem a stát se testovacími subjekty pro možnou budoucí aplikaci tohoto konceptu v celé Kanadě.

Celý projekt byl však předčasně a záhadně ukončen. Stalo se tak v červnu roku 2018 po nástupu nové vlády provincie Ontario. Tehdejší ministryně sociálních věcí Lisa MacLeod označila projekt jako neúspěšný a nechala ho zastavit. Dodatečně odmítla a nepodpořila jakékoliv další pokusy o oficiální vyhodnocení tohoto experimentu, jeho výsledky tedy byly dlouho dobu neznámy.

V březnu 2020 však vydala vysoká škola McMaster University ve spojení s dalšími organizacemi z oblasti okresu Hamilton extenzivní studii výsledků a dopadů předčasně ukončeného experimentu, který společně vypracovaly na základě vlastních zdrojů.

Studie byla postavena na kvalitativních rozhovorech se subjekty získávaného základního příjmu po dobu trvání experimentu. Cílem rozhovorů bylo zjistit, jaký a jak silný dopad měl NZP na klíčové oblasti života těchto jedinců.

Kromě detailních rozpadů popisovaných níže v této kapitole se výzkumná skupina ve své podstatě setkala s následujícím (Ferdotsi, McDowell, Lewchuk, Ross, 2020):

- Život všech subjektů experimentu se v době jeho trvání více či méně zlepšil v některé své oblasti;
- Spousta jedinců vykazovala známky zlepšení fyzického a psychického zdraví, ochoty účasti na trhu práce či zlepšení sociálních kontaktů;
- Pro velmi významný počet zúčastněných byl projekt transformační a v pozitivní míře ovlivnil jejich životy a životní standardy, včetně přirozeného sebevědomí a naděje pro lepší budoucnost;

Rozsah této práce je bohužel pro podrobné rozebrání všech studií zmiňovaných dopadů příliš úzký, následující informace však pojímají ty nejdůležitější faktory, které ze studie — a z celého nedokončeného experimentu — vyplývají.

Výsledky

Zhruba 209 respondentů bylo dotázáno na změny na jejich fyzickém zdraví. Z nich zhruba 91% vykazovalo svůj stav přinejmenším stejný, jako před experimentem, v převážné většině však lepší.

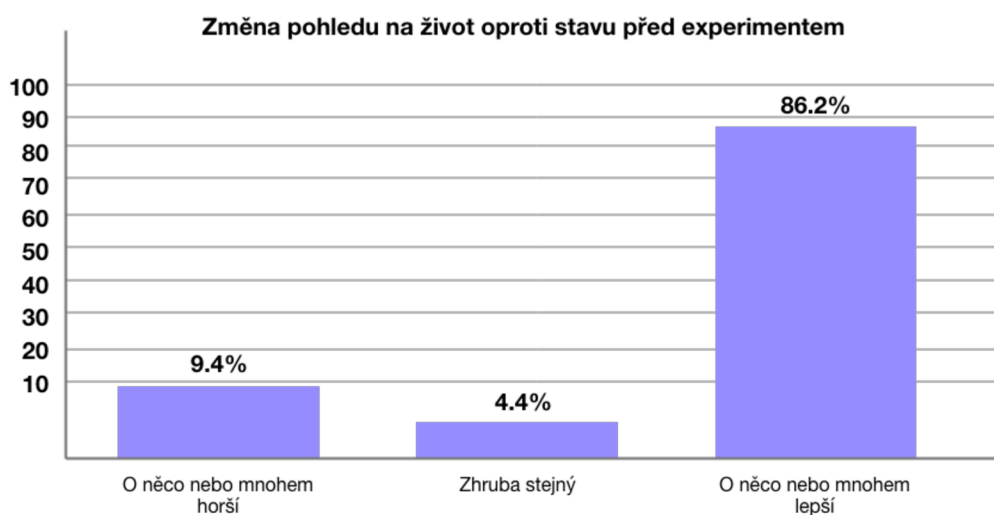
Graf 1: Stav fyzického zdraví oproti stavu před experimentem
Zdroj: Vlastní zpracování

Z pohledu psychického zdraví jsou výsledky podobně pozitivní. V této oblasti se cítilo stejně nebo lépe stejné procento dotazovaných, tedy 91,4%. Složení jednotlivých odpovědí je však jiné, protože celých 53,1% respondentů řeklo, že jejich duševní zdraví je *mnohem lepší*, než před experimentem.

Graf 2: Stav psychického zdraví oproti stavu před experimentem
Zdroj: Vlastní zpracování

U psychického zdraví byly respondenti dále dotázáni na negativní pocity a emoční stavy, jako je stres a pocit úzkosti, depresivní stavy či návaly vzteku. Veškeré tyto emoce se v rámci experimentu snížily zhruba o 80%, konkrétně stres a úzkosti o 86.1%, depresivní stavy o 83.4% a návaly vzteku o 78.4%. 86,2% respondentů se pak zlepšil pohled na život, s čímž souvisí i větší angažovanost v sociálním životě a komunitě a prožívání plnějšího života.

Graf 3: Změna pohledu na život oproti stavu před experimentem
Zdroj: Vlastní zpracování

Samozřejmě ne u všeho se experiment prokázal jako transformační. Například u dotazu, zda respondenti zahájili v rámci projektu nějaký rekvalifikační kurz nebo si dodělávali vzdělání odpovědělo 73,8%, že ne. Zároveň zhruba polovina 174 respondentů (47.7%) odpovědělo, že kvalita jejich bydlení před a během experimentu se v podstatě nezměnila (6,3% odpovědělo, že je kvalita bydlení horší, 46,0% potom, že lepší) (Ferdosi, McDowell, Lewchuk, Ross, 2020).

Závěrem

Přestože byla studie na ontarijský experiment velmi komplexní a snažila se pojmout veškeré důležité aspekty a faktory celého projektu, sami její autoři přiznávají, že studie a její výsledky jsou pouhým pokusem o zhodnocení a zveřejnění výsledků celého projektu, a že oficiální analýza provedená vládou provincie by mohla vrhnout na potenciál celého konceptu nepodmíněného příjmu mnohem větší světlo.

Na základě získaných dat je však bezpochyby možné mluvit o velmi úspěšném, leč přerušném projektu. Všechny subjekty zahrnuté ve zkoumání vykazovaly patrné známky zlepšení jejich životů v jedné či více oblastech a pozitivní dopady celého pokusu významně převyšovaly ty negativní.

Další experimenty

Dalšími často diskutovanými výzkumy jsou podle Sigala (2020) následující:

- Experiment na Aljašce (1982), který ukázal, že experiment neměl vliv na zaměstnanost;
- Klan Čerokézů v Severní Karolíně, kteří distribuují své dividendy ze zisku jejich kasin do celého kmene (počátek v roce 1997). O tomto zajímavém experimentu se ve svém článku *No strings attached* zmiňuje i Ioana Marinescu (2018), která v těle článku popisuje velmi kladné efekty tohoto schématu jak na úrovni zdraví jedinců, kdy se průměrné zdraví zlepšovalo a tendence k závislostem (alkohol, tabák, marihuana) se daly na ústup, tak v otázce vzdělání či zločinu, kde bylo také patrné zlepšení situace celé komunity;
- Dále experiment v provincii Manitoba v Kanadě mezi roky 1974 a 1979, který zlepšil fyzické a psychické zdraví všech zúčastněných;
- Posléze i Německo v roce 2014 a 2019, Španělsko v roce 2017, Nizozemí (2017), Írán (2011), Namibie (2008 a 2009) nebo Indie (2011 a 2012). Veškeré analyzované jako přínosné a pozitivní.

Shrnutí a komparace jednotlivých experimentů

Na základě výstupů z výše zmíněných výzkumů, které rozhodně nejsou jediné historicky provedené k této problematice, je opravdu záhodno uvažovat o nepodmíněném příjmu jako o dalším možném fenoménu socio-ekonomického světa a jedné z variant dalšího možného vývoje vyspělých států. V rámci objektivního zhodnocení relevance celého konceptu pro možnou aplikaci v České republice je však velmi důležité, abychom byli schopni všem pokusům přiřkládat správnou váhu a co nejpřesněji je interpretovat ve vztahu k této zemi. Přestože se keňský experiment jeví jako velmi úspěšný, demografie jeho cílové skupiny je významně odlišná od demografie České republiky, která se nachází uprostřed Evropy. Pro účel zvážení možnosti nasazení nepodmíněného příjmu v České republice je proto záhodno klást větší důraz na pokusy s podobnou demografickou skupinou, jako je například finský, aljašský či londýnský experiment. Tabulka číslo 1 popisuje vykazované příznivé dopady experimentů právě v těchto podobných lokalitách či na podobných skupinách lidí.

Shodné znaky experimentů se základním nepodmíněným příjmem v relevanci k ČR		
Experiment	Oblasti vykazovaného zlepšení života jedinců	Shodné známky zlepšení s ostatními experimenty
Finský experiment	Vyšší finanční jistota, vyšší sociální angažovanost, psychický stav	sociální angažovanost, zdravější životní styl
Londýnský experiment	Vyšší sociální angažovanost, zvýšení životní autonomie	sociální angažovanost, zdravější životní styl
Kanadský experiment	lepší psychické a fyzické zdraví, vyšší sociální angažovanost,	sociální angažovanost, zdravější životní styl

Tabulka 1: Shodné znaky experimentů se základním nepodmíněným příjmem v relevanci k České republice
Zdroj: Vlastní zpracování

Vzájemná zhodnocení opravdu vykazují obecné zvýšení sociální angažovanosti, lepší životní styl a zlepšení psychického zdraví u dotazovaných jedinců ve všech provedených experimentech (Patel, Kariel, 2021). Avšak pro opravdu relevantní srovnání by byla mnohem vhodnější možnost analýzy výzkumu provedeného na ještě více podobné skupině, jako je například Německo, Rakousko či Slovensko. V době napsání této práce však

k dispozici žádný rozsáhlý a již zanalyzovaný experiment na takto blízké demografické skupině, který by možnost vhodnosti celé koncepce pro ČR podpořil. Podle Hasdellové (2020) je i přes všechny možné již provedené výzkumy na tuto problematiku patrná velmi zřejmá mezera, která by v debatě o tomto ekonomickém modelu měla být vyplněna dlouhodobě udržovaným a korektně vyhodnoceným či vyhodnocovaným experimentem na tuto problematiku.

Myšlenka má přirozeně mnoho odpůrců, a to jak mezi erudovanými ekonomy, politiky a antropology, tak mezi běžnými lidmi. Je však důležité se ptát na otázku, zda se veškeré historické myšlenky s alespoň hypotetickým potenciálem bořit dobová paradigmatata nesetkávaly s hrubým odporem? Na základě celosvětově získávaných a výše zmíněných dat je však přinejmenším v pořádku o základním nepodmíněném příjmu diskutovat jako o jedné z možných variant pro blízkou budoucnost.

1.5 Realizovatelnost konceptu

Ačkoli se koncept v rámci celosvětově prováděných pokusů zmíněných výše zdá velmi funkční a setkává se jen s velmi malým neúspěchem, je pro zákonodárný systém jednotlivých hospodářských celků stále velmi důležité umět zvážit veškeré potenciální výhody a kladné dopady NZP stejně tak jako úskalí a úzká hrdla, která by mohla během implementace nastat a působit problémy.

Tato kapitola čtenáři objasní základní argumenty postavené pro i proti základnímu příjmu a objasní hlavní pilíře obou těchto táborů. Některé argumenty jsou dále na základě rešerše odborné literatury podpořeny argumentací posazené na základě výzkumných experimentů či odborných názorů a syntetizovány v jeden konzistentní celek.

1.5.1 Argumenty ve prospěch základního nepodmíněného příjmu

Organizace GiveDirectly, která je hlavním strůjcem Keňského experimentu popsáného výše v této práci, sepsala několik argumentů pro a proti základnímu nepodmíněnému příjmu, které umístila na své webové stránky volně přístupné veškerým návštěvníkům.

Argumenty pro zavedení této myšlenky vyjádřila jako následující (GiveDirectly, 2019):

Eliminace chudoby

Pokud všichni lidé dostanou od své vlády nebo státu peníze ve stejné velikosti, jako je spodní hranice chudoby toho stejného státu, musí to naprosto logicky znamenat, že nikdo se tím

pádem ve stejných podmínkách ve svém životě nedostane pod tuto úroveň. Tato krátká a jasně zřetelná myšlenka skoro až naivně popisuje hlavní podstatu NZP.

Zvýšení autonomie ve vlastním životě

Pravidelným přísunem peněz stát svým občanům nejenže garantuje materiální jistotu v jejich životech, ale zvyšuje i jejich pocit autonomie a možnost rozhodovat o svém vlastním životě. Ekonomicky méně schopní jedinci nejsou díky základnímu příjmu odkázáni na složité a často velmi selektivní byrokratický proces nutný pro získání podpor v nezaměstnanosti či jiných transferů. Tato fundamentální oprostěnost od závislosti na vládnoucí instituci zvyšuje pocit autonomie i možnost rozhodování jedince nad svým vlastním životem.

Tento argument lze podpořit i jedním z výsledků zjištěných ve finském experimentu, kde testované subjekty mimo jiné vykazovaly přesně tento pocit.

Snížení administrativní zátěže

Sociální politika státu a celá její exekutivní složka, která má zpravidla na starosti veškeré záležitosti týkající se získávání informací, vyplácení transferů jedincům společnosti, jejich kontrolu a vyhodnocování jejich životní situace je velmi nákladnou záležitostí.

Nasazení funkčního konceptu NZP předpokládá alespoň do jisté míry eliminaci ostatních druhů transferů, které zatěžují státní aparát jak na úrovni přímého vyplácení oněch transferů, tak nepřímo formou administrativní zátěže na státní úředníky. V jednodušším podání lze mluvit o tom, že pro administraci výplat příjmu je potřeba podstatně menší množství byrokracie, úředníků i peněz.

Zjemnění dopadů technologického pokroku

Věda a technologický pokrok je všudypřítomným náboženstvím 21. století. Exponenciální vývoj průmyslu se mnohým může zdát až příliš rychlý. Cílem této práce není subjektivně posuzovat tato stanoviska, je však důležité tuto realitu akceptovat a s ní si i uvědomovat možná úskalí, která s tímto bleskovým vývojem souvisí. Těmi jsou ztráta pracovních míst v důsledku digitalizace a možné nahrazení lidské práce stroji a umělou inteligencí.

Základní příjem by v tomto případě mohl poskytnout dostatečný finanční polštář pro tuto hromadnou technologickou revoluci a tím poskytnout i dostatečnou podporu pro restrukturalizaci trhu práce.

Větší rovnost

Dalším významným argumentem je i společensky vnímaná větší rovnost mezi lidmi. Tím, že jedinec od státu fundamentálně získává stejné jistoty jako každý jiný, neprohlubuje se sociální propast mezi lidmi získávajícími určité typy transferů a lidmi, kteří na ně buď z povahy své vlastní situace, nebo kvůli složitému byrokratickému procesu prostě nedosáhnou. Každý prostě dostává stejný příjem.

Kromě zjevného zlepšení finanční situace všech jedinců v daném hospodářství existuje tedy i silný potenciál pro zlepšení vztahů mezi jedinci v užších i širších komunitách, a v některých případech dokonce ke zvýšení pocitu solidarity vůči ostatním, což je rovněž podpořeno výsledky finského experimentu (Kela, 2020).

1.5.2 Argumenty odporující nepodmíněnému příjmu

Celý koncept a jeho možná aplikace má však pochopitelně i stinné stránky, ať už čistě teoretické a postavené pouze na jakž takž kvalifikovaných obavách, nebo skutečně existující, které mohou být pro zrealizovaný koncept až fatální.

Některé z níže popsaných úskalí jsou zmíněné přímo organizací GiveDirectly (2020), další jinými subjekty nebo samotným autorem práce.

Nákladovost projektu

Bezpochyby jedním ze dvou nejčastěji omílaných důvodů odmítnutí celého konceptu nepodmíněného příjmu je jeho nákladovost na státní pokladnu. Stále se přeci jedná o pravidelné, konzistentní a celoplošné vyplácení nemalých částek všem občanům dané země.

Demotivuje k práci

Druhým velmi často diskutovaným úskalím je obava odpůrců, že ze zákona zajištěná materiální podpora ze strany státu demotivuje občany k práci, protože ve chvíli, kdy v podstatě nebudou muset pro peníze cokoli udělat, přestanou se o to i snažit.

Veškeré výzkumy, které byly na tuto problematiku provedeny (v této práci například zmíněný finský experiment) tuto obavu silně vyvrátily a ukázaly, že při nejhorším nemá běžící projekt NZP na míru nezaměstnanosti a aktivitu jedinců žádný vliv, v častějších případech jsou však jedinci více motivováni ke hledání práce, protože hledají takovou práci, která je bude bavit, nikoli zaměstnání z pouhé z nouze ctnosti.

Přesto však deník *Economist* v článku *Basically flawed* (Economics, 2016) vyřkl silnou obavu, že tento výzkumy podložený fakt se na skutečnost nedívá z dlouhodobého úhlu pohledu. Podle nich se v dlouhém období společenský pohled na nepracující jedince změní a neúčast na trhu práce již nebude stigmatizována, což může významně zvýšit počet nezaměstnaných jedinců a výrazně oslabit ekonomiku.

Argument je bezpochyby pádný, nikdo však není schopen dlouhodobě dopředu určit vývoj tak radikální změny společenského schématu, jakým nepodmíněný příjem je.

Distribuce peněžních prostředků od chudých k bohatým

Obava, že redistribuce prostředků, které získávají ti nejpotřebnější přesune tyto prostředky méně potřebným pouze za účelem dosažení nějaké ideje „rovnosti“ je zajímavý argument. V krátkém období je možnost tohoto neférového rozprostření finančních prostředků velice pravděpodobná. Základní nepodmíněný příjem však není krátkodobou záležitostí.

Tento argument je postavený na mylném předpokladu, který říká, že principem podmíněného příjmu je redistribuce aktuálně dostupných peněžních prostředků i bohatým. Skutečnost je však trochu jiná, jedná se o nastavení takového socioekonomického modelu, který ve své rozpočtové politice dopředu počítá s takovými výdaji, které budou dostačující tomu, aby byla v očích státu zachována rovnost a fundamentální důstojnost všech jeho obyvatel.

Jedním z možných řešení tohoto problému je dopředu plánovat se zvýšením státních výdajů tak, aby nasazení konceptu neuzurpovalo ekonomicky slabší jedince, nýbrž aby se paušálně každý bez výjimky dostal nad onu hranici příjmové chudoby.

Tyto zvýšené výdaje mohou být podpořeny buď aktivní monetární politikou státu (například úvěrováním státní pokladny ze strany ČNB, což je však z pohledu legislativy většiny zemí a jejich zákonů nepřipustné), fiskální politikou (primárně zavedením určitých stupňů progresivního zdanění či zvýšením daňových sazeb velkých obchodních korporací, což je v poslední době velkým trendem, případně zaváděním nových druhů daní), případně financování tohoto systému z finančních zdrojů běžně dedikovaných pro sociální politiku a transfery, které by byly v rámci tohoto programu zrušeny (mateřské, podpory v nezaměstnanosti apod).

Podnícení růstu cenové hladiny

Významným a často debatovaným faktorem je obava z růstu cenové hladiny v důsledku vstříkování obrovského množství peněžních prostředků do oběhu.

Ve chvíli, kdy všichni o všech vědí, kolik je jejich minimální měsíční disponibilní důchod, je zde obrovský prostor pro růst cen.

Skupina světové banky se pokusila ve své studii Poodkrývání základního nepodmíněného příjmu (Gentilini, Grosh, Rigolini, Yemtsov, 2020) tuto problematiku rozebrat a zanalyzovat.

Ze studie vyplývá, že je nutné obavu ze zvýšení inflace nezavrhouvat a priori, zároveň však ani přikládat zbytečně velký důraz na roli základního nepodmíněného příjmu ve stavu tohoto makroekonomického ukazatele. Výše cenové hladiny by měla být zkoumána kontextuálně, v rámci veškerých dostupných analytických nástrojů a s přihlédnutím k relevantním aspektům v této jedné ekonomice. Nejedná se tedy o binární řešení, ve kterém základní nepodmíněný příjem buď zvyšuje inflaci nebo nikoliv.

Toto tvrzení opírají o analýzu několika událostí z nepříliš vzdálené minulosti, které do určité míry potvrzují nedefinitivnost tohoto argumentu. První z nich se stala roku 2011 v Kuvajtu, kdy tehdejší Amiri grant všem občanům země vyplatil 3 600 USD k 50. výročí nezávislosti země. Meziměsíční hodnoty spotřebitelského indexu se v podstatě nezměnily. Něco podobného bylo provedeno i roku 2008 a 2009 v Austrálii, kdy tehdejší vláda rozdala zhruba 90% domácností ve státě jednorázovou platbu, která činila zhruba 4-5% průměrného ročního příjmu jedince. Ani tato událost však nijak významně nezvýšila cenovou hladinu země.

Obě tyto události mohou být však s trochou drzostí odmávnuty rukou jako irelevantní, protože se u nich jednalo o jednorázovou platbu, která by průměrně finančně gramotnému jedinci rozhodně neměla dát pocit věčné finanční svobody v takové míře jako NZP.

„Jednou z možných příčin pro nižší inflaci v bohatých státech je lepší integrita trhů, než je tomu v kontextu chudších států. A to je ten hlavní problém, pokud je konkrétní trh získávající základní příjem hlavně lokální, izolovaný a špatně integrovaný do širší ekonomiky, tak se efekty NZP mohou lišit“ (Gentilini, Grosh, Rigolini, Yemtsov, s. 62, 2020).

V těchto podmínkách může míru inflace významně ovlivnit například místní oligopol, který s vědomím většího finančního zajištění poptávajících zvyšuje ceny své produkce.

Naopak v prostředí většího a lépe integrovaného trhu dochází ke konkurenci mezi všemi dodavateli, kteří jsou v důsledku této soutěže často podněcováni ke snižování cen, zvyšování cenové hladiny by se tedy nijak významně konat nemělo.

Ve větších experimentech postavených na zkoumání základního příjmu bohužel nedochází ke zkoumání vlivu projektu na míru inflace, neexistují tedy žádné výsledky z rozsáhlejších zkoumání této problematiky.

Na druhou stranu existují podle *Skupiny světové banky* (Gentilini, Grosh, Rigolini, Yemtsov, 2020) i experimenty, které mají jistou relevanci k této práci, a podporují argument o zvýšení inflace. Jedním z nich je experiment v Mongolsku či Íránu, kde toto zvýšení inflace detekováno opravdu bylo. Avšak u Mongolska byla dokumentace celého experimentu velmi ležerní a v případě Íránu byl pokus prováděn ve vysoce inflačním kontextu, který už ze své podstaty narušuje konzistenci jakýchkoli výsledků. Zároveň se vůbec neodráží od zavedení nebo zkušební nasazení základního příjmu, nýbrž od státní reformy z roku 2010, která měla zaprvé regulativně zvýšit ceny benzínu a ropy, a zadruhé zajistit vyplácení velmi štedrých peněžních transferů občanům (Salehi-Isfahani, 2017). Je tedy irelevantní k účelu zkoumání této práce.

Magazín Vox dokonce vydal v roce 2017 online článek, ve kterém veřejně odmítá tento argument reportér Dylan Matthews, který pro magazín běžně o problematice nepodmíněného příjmu píše, v článku *Nová studie ničí jeden z největších argumentů pro základnímu příjmu* (Matthews, 2017) rozebírá experiment mexické vlády z roku 2003, kdy byl vytvořen program „Potravinové pomoci“ (*Programa de Apoyo Alimentario*). Tehdejší vláda země tenkrát schválila program pro chudé vesnice. V rámci experimentu bylo vybráno 200 vesnic, z nichž některé dostaly pro každou domácnost 200 pesos (20 USD) za měsíc, jiné potom dostaly konzervované potraviny v podobné hodnotě.

Podle Matthewse nebyly v rámci experimentu nalezeny ani analyzovány žádné statisticky významné změny v cenách ve vesnicích získávajících tyto peněžní transfery. Odhadovaný růst cen byl 0.2%. Ve vesnicích získávajících přímo potraviny dokonce ceny spadly zhruba o 3.9%.

Závěry a výstupy zmíněné v článku se dále nezabývají dalšími dopady než změnou cen potravin v postižených vesnicích.

Přestože je komplikované extrapolovat výsledky tohoto výzkumu na vyspělé státy, mezi které patří z tohoto hlediska i Česká republika, stále je tento výzkum jeden ze stěžejních pro podchycení problematiky pohybu cenové hladiny a cen v maloobchodě v závislosti na nasazení celého konceptu.

1.5.3 Utopie nebo proveditelný koncept?

Je tedy přání zavedení základního nepodmíněného příjmu naivní utopií levicových politických stran, nebo se jedná o skutečně proveditelný koncept s pevnými základy, ač se na první pohled zdá nelogický?

Na základě historicky provedených experimentů, z nichž jsou některé popsány v této práci, a na základě této kapitoly je záhodno usuzovat, že nepodmíněný příjem skýtá velmi široký ekonomicko-sociologický potenciál a mohl by být další revoluční myšlenkou posouvající paradigma vyspělého světa 21. století na novou úroveň.

Touto hypotetickou úrovní by mohla být společnost, ve které by lidé nežili v existenciálním strachu ze ztráty střechy nad hlavou či nedostatku materiálních prostředků pro pořízení základních potravin a životních potřeb. Státem by jim byla zaručena základní důstojnost, která již ve většině světových ústav formálně zakotvena je, a zaměstnání či podnikatelská činnost by byla spíše prostředkem seberealizace a individuálního či skupinového rozvoje než pouhou nutností.

Při skutečné implementaci by samozřejmě nastalo mnoho otázek a úzkých míst, které by měly být zavádějícími státy předem důkladně promyšleny a podchyceny. Oblastmi týkajícími se těchto otázek jsou hlavně způsob nasazení základního příjmu, doba a přístup k jeho nasazení, financování či vlastně samotná výše tohoto příspěvku na každého obyvatele, kterému bude náležet. Odpovědi a řešení všech těchto problémů a spousty dalších, jež nedovoluje rozsah této práce autorovi dostatečně projít, by měly být předem jasně zkonceptualizovány, sestaveny, připraveny a exekuvány souběžně s jednotlivými fázemi programu tak, aby byl zajištěn jeho hladký průběh.

PRAKTICKÁ ČÁST

2 Nepodmíněný základní příjem a Česká republika

Cílem praktické části této práce je shrnutí a rozebrání odborné a relevantní argumentace pro základní nepodmíněný příjem představené v části teoretické, a následná diskuse nad možnostmi aplikace tohoto schématu v České republice, nastínění jeho slabých míst s ohledem na výdajovou politiku české vlády a obrysový konceptuální návrh možného nasazení programu v ekonomických, sociálních a kulturních podmínkách této země.

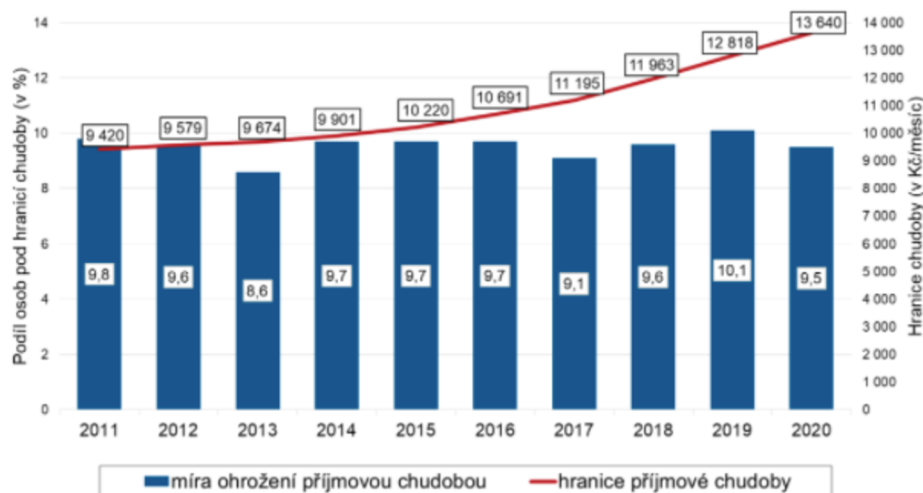
2.1 Úskalí nepodmíněného příjmu s ohledem na Českou republiku

Zavedení konceptu základního příjmu pro Českou republiku s sebou kromě potenciálních výhod nese i spoustu významných ekonomických a společenských rizik, kterým je důležité se v rámci diskuse nad zavedením tohoto systému věnovat a konstruktivně je eliminovat nebo alespoň co nejvíce snížit. Těmito riziky se bude tato kapitola zabývat jak z pohledu jejich samotné existence, tak jejich případným řešením v systému České republiky.

2.1.1 Nákladová náročnost celého programu

Výše v této práci byla jako jedním z významných rizik celého modelu zmíněna jeho finanční náročnost pro organizující a spravující složku, čili stát. Pokud bychom se věnovali přímo rozměru České republiky a chtěli uvést řádový příklad této nákladovosti, tak si nejdříve musíme stanovit několik proměnných. První z nich je stanovení výše základního příjmu. Částka by měla být stanovena alespoň na výši hranice příjmové chudoby, ideálně však vyšší. V takovém případě je potom zachována jedna z fundamentálních myšlenek základního příjmu, zaručení základních existenčních jistot a životní důstojnosti pro každého.

Pro rok 2020 byla hranice příjmové chudoby podle *Českého statistického úřadu* v ČR 13 640 Kč měsíčně.

Graf 4: Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR v letech 2011 – 2020
zdroj: Socialnipolitika.eu

Druhou potřebnou proměnnou je potom počet obyvatel České republiky, ten podle zkoumání Českého statistického úřadu (2021) na konci roku 2020 dosáhl na hranici *10,702 milionu obyvatel*. V nejelementárnější verzi konceptu NZP náleží tento příjem veškerým obyvatelům bez ohledu na věk či příslušnost k jakékoliv skupině, etnické či jiné. Toto číslo tedy budeme brát přesně takové, 10,702 milionu obyvatel.

Následně vynásobením těchto dvou proměnných získáme částku, která se alespoň řádově bude podobat částce, která by musela být každý měsíc vynaložena ze státní kasy za účelem zachování konzistentnosti celého programu.

$$\text{Nákladovost ZNP v ČR} = \text{Hranice příjmové chudoby} * \text{Počet obyvatel}$$

vzorec 1: Výpočet přibližné nákladovosti základního nepodmíněného příjmu v ČR k roku 2021
zdroj: vlastní zpracování

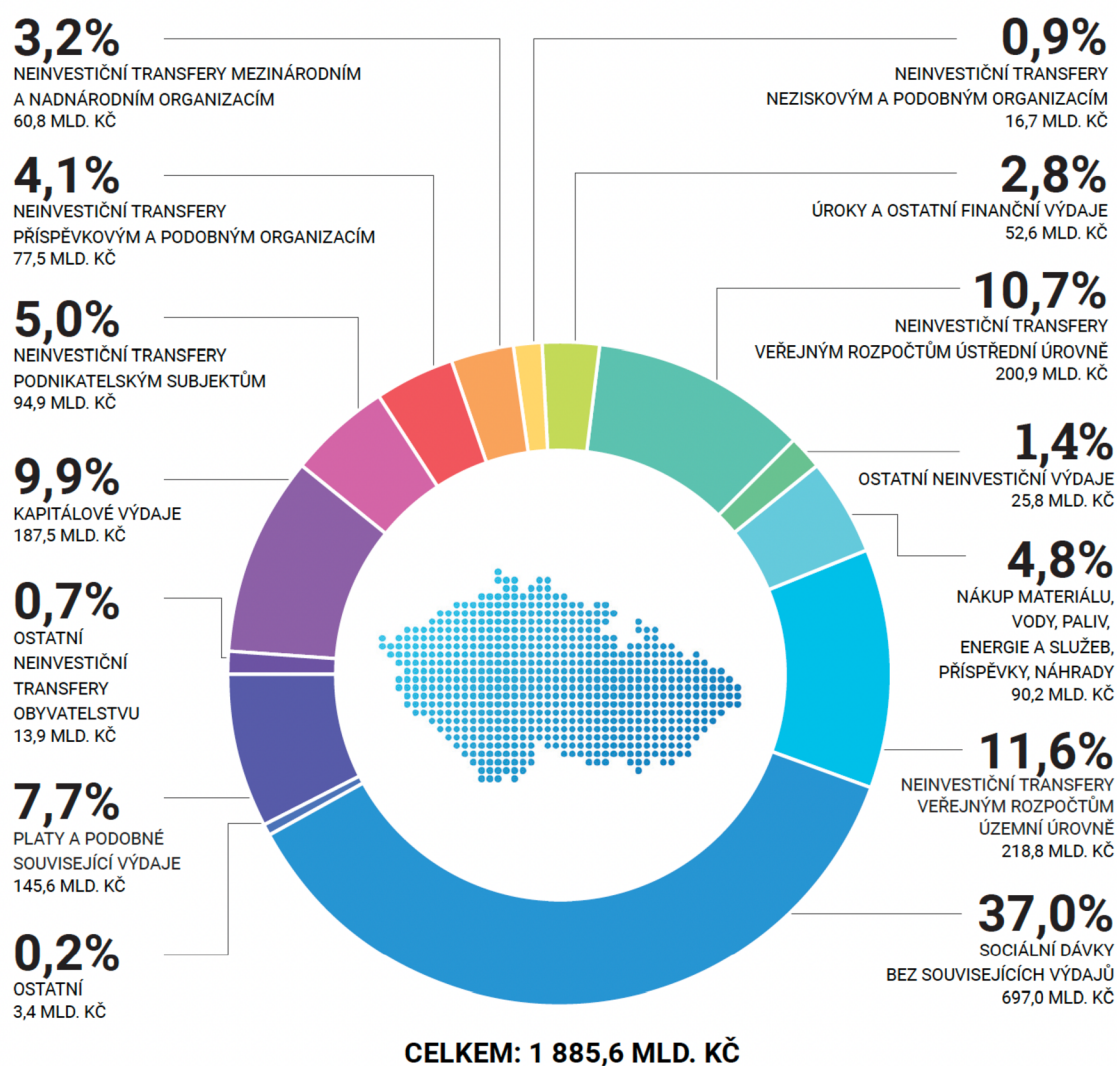
Prostým dosazením do vzorce poté získáme částku 145 975 280 000 Kč každý měsíc. Vzhledem k plánovanému rozpočtu ministerstva sociálních věcí a práce pro rok 2021, kde položka výdajů činí podle státního rozpočtu pro tento rok 714.44 miliard korun, by se tedy jednalo zhruba o 2.5násobné (2.452) zvýšení ročních výdajů tohoto orgánu.

Zároveň je velmi důležité mít na paměti, že i hranice příjmové chudoby se s růstem hospodářství a mírou inflace stabilně zvyšuje. Na základě vývoje hranice příjmové chudoby z grafu číslo 4 je možné dopočítat průměrný růst hranice příjmové chudoby 0.50% za rok, takže výše spočítané náklady jsou pouze orientační hranicí, od které se v případě zavedení teprve budou odvozovat skutečné náklady.

Financování projektu snížením výdajů vlády

Tuto astronomickou výši nákladů by bylo samozřejmě možné do značné míry kompenzovat eliminací či výrazným upravením ostatních výdajů vlády směrem dolů, primárně tedy většiny typů transferů, které by byly nahrazeny právě tímto novým systémem. Níže je možné vidět strukturu vládních výdajů pro rok 2021.

STRUKTURA VÝDAJŮ STÁTNÍHO ROZPOČTU PODLE DRUHŮ V ROCE 2021 V MLD. KČ A % NA CELKOVÝCH VÝDAJÍCH SR

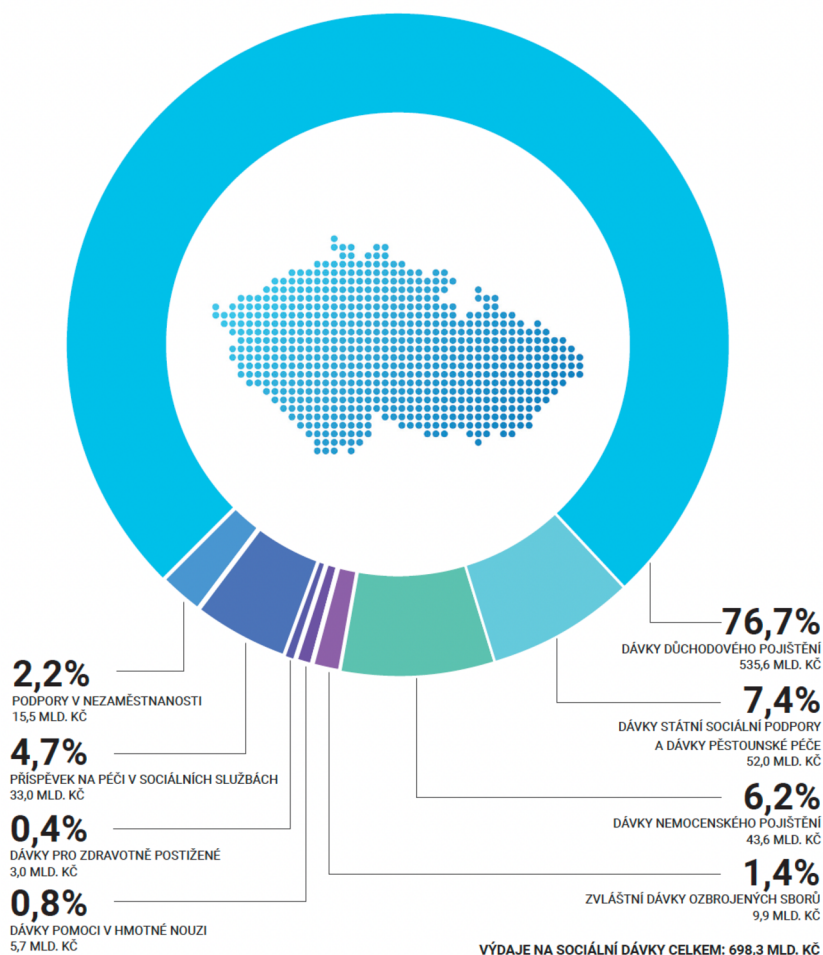

Obrázek 2: Struktura výdajů vládního rozpočtu podle druhů v roce 2021 v mld. Kč a % na celkových výdajích státního rozpočtu
zdroj: Ministerstvo financí České republiky

Z tohoto rozpočtu by dále bylo teoreticky možné v případě zavedení tohoto programu snížit vládní rozpočet o celé nebo alespoň části následujících položek:

- *Sociální dávky bez souvisejících výdajů* – 697,0 miliard Kč

VÝDAJE STÁTU NA SOCIÁLNÍ DÁVKY V MLD. KČ

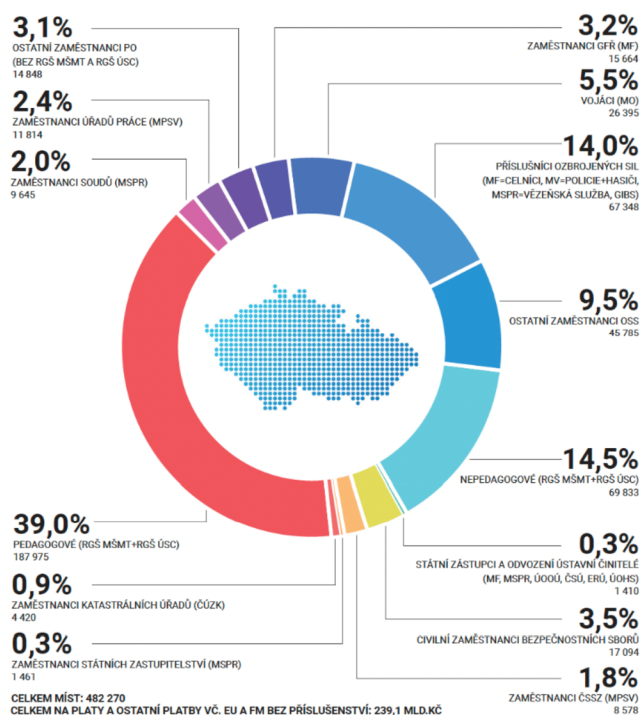
Obrázek 3: Výdaje státu na sociální dávky v MLD. Kč
Zdroj: Ministerstvo financí České republiky

- Strukturu výdajů na sociální dávky pro rok 2021 je možné si prohlédnout na grafu číslo 6, ze kterého je zřejmé, že všechny položky této struktury je možné teoreticky koncepčně zahrnout do základního nepodmíněného příjmu a nesnažit se o jejich selektivní udělování, nýbrž o univerzalitu tohoto příjmu pro všechny. Celkové výdaje jsou zde podle MFČR 698,3 mld. Kč, teda o 1,3 mld. Kč vyšší, než v grafu číslo 5, toto je pravděpodobně způsobeno započítáním dodatečných nákladů, které v dřívějším grafu započítány nebyly.
- *Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu* – 13,9 miliard Kč

- „(1) *Veškeré transfery obyvatelstvu jinde nspecifikované, jako například kapesné chovancům ústavů a dětských domovů, uprchlických táborů, státní příspěvky na důchodové připojištění, úrokové příspěvky na individuální bytovou výstavbu, mladým manželstvím, na stavební spoření apod.*“ (323/2002 Sb. Vyhláška o rozpočtové skladbě, 549 – ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu).
- Veškeré výdaje zahrnuté v této položce by teoreticky mohly být v plné výši zrušeny a kompenzovány v rámci NZP.
- *Platy a podobné související výdaje* – 145,6 miliard Kč

Prostým součtem výše zmíněných položek navržených pro zrušení je možné dostat se na výši úspory zhruba 856,5 mld. Kč, což by již v tuto chvíli pokrylo nákladovost celého programu ve formě úspory zhruba z poloviny. Je však důležité mít na paměti, že nasazení základního příjmu nejenže eliminuje substituční přímé náklady státu na sociální věci, ale i ty nepřímé. Podle grafu číslo 7 je možné vidět, že celkové výdaje na platy a ostatní platby pro rok 2021 je 239,1 mld. Kč. Je komplikované a pro rozsah této práce takřka nemožné stanovit, kolik pracovních míst a dalších nákladů v organizační struktuře státu by mohlo být v důsledku zavedení nového modelu zrušeno či omezeno, avšak z důvodu značného zjednodušení celkové byrokracie v závislosti na zavedení podstatně jednoduššího ekonomického schématu je možné předpokládat, že i na této úrovni by nějaká nákladová úspora nastala, její výši si však autor této práce nedovolí odhadnout.

STRUKTURA ZAMĚSTNANCŮ V ROCE 2021
(organizačních složek státu a příspěvkových organizací)

Obrázek 4: Struktura zaměstnanců v roce 2021
Zdroj: Ministerstvo financí České republiky

Financování projektu zvýšením příjmů vlády

Je důležité k problematice přistoupit i z jiných možných úhlů pohledu. Základní nepodmíněný příjem nemusí být financován pouze formou úspory jiných, substitučních, nákladů, ale například i zvýšením příjmových toků vlády.

Příjmové položky je zpravidla složitější ovlivňovat směrem nahoru, a to jak na úrovni osobní, tak na úrovni státního rozpočtu. Existují však položky této struktury, které je možné do jisté míry celkem jednoduše ovlivnit, těmi položkami mohou být následující:

1. Zvýšení sazby daně z přidané hodnoty (DPH)

- Výše základní sazby DPH pro rok 2021 je 21%, a příjem tohoto druhu má být v roce 2021 287,9 mld. Kč, tedy 20,8% celkových příjmů státního rozpočtu.
- Pokud by se například daňová sazba zvýšila na 22%, získal by stát v takovém případě dodatečných 13,7 mld. Kč.

2. Zvýšení daně z příjmu fyzických osob (DPFO)

- Vzhledem ke koronavirové situaci roku 2020 a 2021 je zvyšování daně z příjmu fyzických osob spíše nevhodný a nepříliš vstřícný přístup k – zpravidla malým – živnostníkům. Je zde však prostor pro zvyšování státního příjmu. Daň z příjmu fyzických osob pro rok 2021 má podle ministerstva činit 6.3% celkového příjmu.

3. Zvýšení daně z příjmu právnických osob (DPPO)

- Třetí možností je zvýšení daně z příjmu právnických osob, což má podobně nepopulistický charakter jako zvýšení daně z příjmu fyzických osob z minulého bodu. Daň z příjmu právnických osob zastává 6% z celkové struktury příjmů státního rozpočtu pro rok 2021.

4. Zvýšení daně z příjmu korporací

- Velmi snadno učitelným - a v západním světě stále více využívaným krokem - je vyšší míra zdanění mezinárodních obchodních korporací. Tohoto může být docíleno zavedením progresivní daně z příjmu, která má potenciál přinést do státního rozpočtu podstatně větší objem příjmů, než aktuálně zavedená rovná daň. Výše těchto příjmů však závisí jak na míře progresu zavedené v této dani, tak na důsledcích tohoto zavedení ve formě odchodu některých firem do daňových rájů a podobných aktivit.

5. Zavedení nových druhů daní

- Jednou z dalších možností je zavedení nových druhů daní, které v České republice zatím zavedené nejsou vůbec nebo jen ve velmi malé míře. Těmi může být například *sektorová daň* nebo *digitální daň*.

Krátkodobé financování zadlužením

Další možností financování základního nepodmíněného příjmu je zvýšením schodku státního rozpočtu, a to například vydáním státních dluhopisů. Tento krok je rychle proveditelný a administrativně spíše jednoduchý, avšak zpravidla vede ke zvyšujícímu se zadlužení, a stát by k němu měl přistupovat až v krajních mezích.

Přizpůsobení struktury vládního rozpočtu

Je důležité si uvědomit, že v rámci nasazení zamýšleného konceptu by mohlo dojít i k více či méně významné restrukturalizaci státního rozpočtu z pohledu podílu mandatorních a nemandatorních výdajů pro budoucí fiskální období.

Není v kompetencích (ani v možnostech) této práce toto nové složení státního rozpočtu jakkoliv vymezit, protože sama tato struktura již pouze zrcadlí nově zavedený systém a odráží skutečnost základního nepodmíněného příjmu aplikovaného v praxi.

Je na místě předpokládat, že při úspěšném nasazení systému NZP (a za předpokladu zachování ostatních položek státního rozpočtu v podobné výši jako dosud) by došlo k významnému růstu podílu mandatorních výdajů na celkovém státním rozpočtu, a to vesměs pouze díky fundamentálnímu principu celé ideje zákonně ustanovit tento příjem pro všechny. Míra zvýšení tohoto podílu je však již zcela závislá na implementaci systému a formě jeho financování.

2.1.2 Snížená pracovní motivace

Častou obavou, která je zmíněná výše v této práci, je tvrzení, že bezpodmínečný přísun peněz bude mít demotivující účinek na jednotlivce a obyvatelstvo, a že se v důsledku zavedení základního příjmu zvedne míra nezaměstnanosti a celý proces oslabí ekonomiku.

Toto tvrzení vychází z intuitivního předpokladu, že lidé pracují pouze pro peníze a příjem, a pakliže jim bude tento příjem zaručen, práce nechají a nebudou se jí již vůbec věnovat. Tato situace samozřejmě může nastat v krátkém období, kdy se významně zvýší míra frikční nezaměstnanosti v důsledku odchodu ze zaměstnání lidí, kteří ho opravdu dělají *pouze* pro peníze. Je však záhodno předpokládat, že v dlouhém období si tito lidé naleznou zaměstnání, které jim bude vyhovovat, a vrátí se do něj už ne pouze kvůli příjmu, nýbrž však i kvůli pocitu seberealizace.

Dalším důležitým faktorem je i to, že základní příjem má být stanoven na úrovni pokrytí existenciálních lidských potřeb, tedy střechy nad hlavou, pocitu bezpečí, jídla, vody a základních potřeb. Lze předpokládat, že garance takového příjmu většině obyvatelstva stačit nebude, a budou tedy dále vykonávat pracovní činnost buď pro seberealizaci a prestiž či pro zvýšení tohoto základního příjmu.

Dalším argumentem odporujícím tomuto tvrzení jsou výsledky experimentů provedených na českému obyvatelstvu alespoň zčásti podobných demografických skupinách, které jsou zmíněné výše v této práci, jako například finský experiment, který nezaznamenal vyšší míru nezaměstnanosti, nýbrž naopak nižší, či kanadský experiment, kde byli všichni zúčastnění kvalitativně pozorováni a projevíli větší motivaci k účasti na trhu práce.

Pozitivní ohlasy na této měly i zbylé experimenty popsané dříve v této práci, jako je londýnský či keňský, avšak kvůli jejich rozsahu či naprosto odlišnému demografického zacílení nejsou zahrnuty v této argumentaci.

Na základě již provedených výzkumů i věcné argumentace je možno při hypotetickém zavedení základní příjmu v České republice předpokládat nejprve pokles zaměstnanosti následovaný návratem na podobnou míru, kdy však bude trh práce restrukturalizovaný a lidé budou zaměstnáni v pracích, které jsou pro ně osobně důležité.

2.1.3 Chudým bere, bohatým dává

Argument oponující myšlence základního příjmu předkládající hrozbu redistribuce aktuálně dostupných peněžních prostředků od skutečně potřebných k nejvyšším vrstvám již byl v rámci této práce zanalyzován a bylo navrženo jeho řešení.

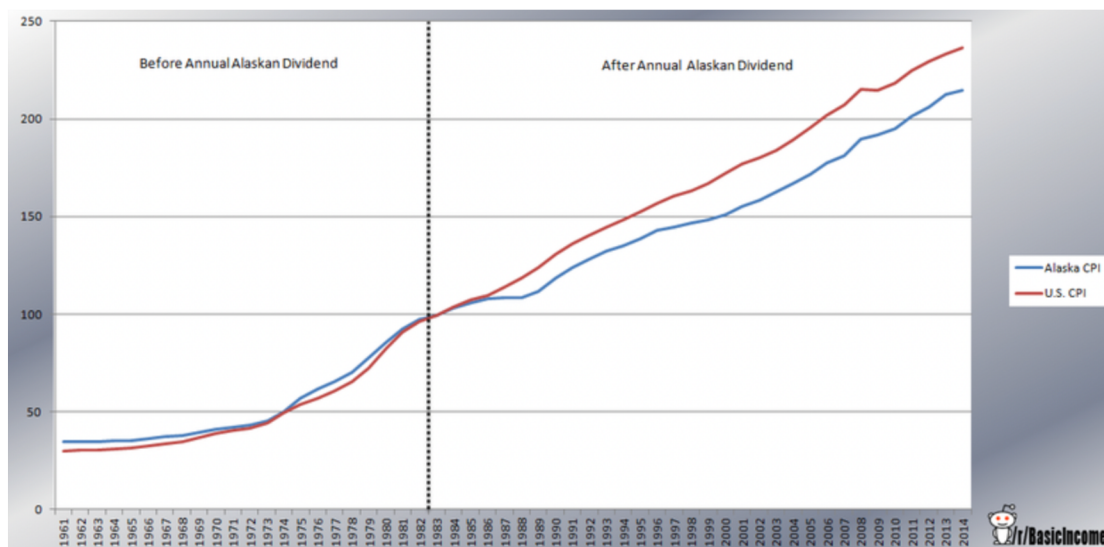
Stejně řešení by v případě debaty o zavedení mělo být uplatněno i v České republice, tedy nikoli přerozdělení současně alokovaných vládních prostředků mezi všechny občany, nýbrž nastolení zbrusu nového schématu sociální politiky.

2.1.4 Podnícení růstu cenové hladiny

Tvrzení, že základní příjem by mohl mít podněcující charakter pro růst cenové hladiny je jedním z významných problémů celého konceptu.

Jedná se o čistě ekonomickou obavu, jejíž naplnění však může mít fatální dopad na úspěch celého programu, potažmo na celkové zdraví dotčené ekonomiky.

V rámci teoretické části byly již předneseny experimenty, které částečně potvrzují, že nepodmíněný příjem by v kontextu dobře integrovaného, vyspělého a stabilního trhu neměl způsobit žádné závratné zvýšení inflace, spíše naopak žádné. V některých případech dokonce její snížení. K tomu došlo v případě experimentu na Aljašce (běžícího dosud), který začal v roce 1982 první říjnovou výplatou základního příjmu všem občanům. To ve své argumentaci proti této obavě podchytil reportér deníku Medium Scott Santens (2014) ve svém článku o efektu „peněz zdarma“. Od tohoto roku 1982 se na Aljašce *index spotřebitelských cen* začal v poměru ke Spojeným státům americkým snižovat. Jinými slovy – ve stejném roce zavedení základního příjmu se růst cenové hladiny oproti USA zpomalil. Síla vlivu základního příjmu na tuto skutečnost je však pouze na interpretaci každého čtenáře či na dodatečném zkoumání souvisejících hospodářských změn a vlivů v USA od tohoto roku.

Graf 5: Vývoj indexu spotřebitelských cen USA a Aljašky od roku 1961 do 2014 (červená křivka: spotřebitelský index USA, modrá křivka: spotřebitelský index Aljašky)
Zdroj: Aljašské oddělení vývoje práce a pracovní síly

Na základě všeobecně dostupných výsledků experimentů a provedených zkoumání můžeme tedy usuzovat, že přestože existuje jisté riziko zvýšení cenové hladiny zavedením tohoto hospodářského modelu, rozhodně to není jistotou, a čím více hospodářské stability zavádějící stát má, tím spíše je schopen se tomuto jevu vyhnout nebo ho velmi rychle v rámci přirozeného ekonomického cyklu zpracovat. A to jak na základě prostého volného fungování trhu, tak na základě intervencí ze strany centrální měnové autority nebo vlády.

2.1.5 Radikální restrukturalizace průmyslu

Základní odpovědí na argument snížení pracovní motivace v důsledku zavedení základního příjmu je prvotní zvýšení dobrovolné nezaměstnanosti a následná realokace pracovních sil ze stran příjemců základního příjmu do zaměstnání, která jim přijdou smysluplná, chtějí je dělat a nacházejí v těchto zaměstnáních pocit seberealizace. Logickým navázáním na toto tvrzení je však dodatečná otázka – *Ale co pozice, co nikdo dělat nechce?*

V hospodářském aparátu se bezpochyby dají najít pracovní místa a pozice, na kterých nikdo nechce být, která jsou méněcenná, neoblíbená a je komplikované na těchto pozicích nalézt seberealizaci, mohou jimi být například zaměstnání typu *pokladní, uklízeči, ostraha, vrátní, některé „okénkové“ pozice státních úředníků* a podobné nepřiliš dobře placené a nepřiliš oblíbené pozice (Holanová, 2014).

Co se stane s těmi? Samozřejmě lze očekávat, že na tyto pozice se po ustálení trhu již nepřelokují jiní zaměstnanci, protože pozice jsou takzvaně *nevďěčné*, a vzhledem

k průměrným mzdám z roku 2013 na těchto pozicích (graf 9) by i výše základního příjmu byla pravděpodobně velmi podobná, lidé by tedy neměli důvod tato zaměstnání vykonávat.

Profese	Medián (rok 2013)
1. Uklízeči v provozovnách osobních služeb	10 125 Kč
2. Uklízeči a pomocníci ve zdravotnických a sociálních zařízeních	10 601 Kč
3. Číšníci a servírky	10 956 Kč
4. Pracovníci ostrahy, strážní	10 957 Kč
5. Pomocníci v kuchyni	11 009 Kč
6. Uklízeči výrobních prostor (kromě potravinářské a farmaceutické výroby) a skladů	11 121 Kč
7. Pracovníci ostrahy a bezpečnostních agentur	11 127 Kč
8. Vrátní	11 203 Kč
9. Uklízeči a pomocníci v hotelích, průmyslových a jiných objektech	11 310 Kč
10. Uklízeči a pomocníci v administrativních objektech	11 403 Kč

Tabulka 2: Kdo má nejnižší hrubou měsíční mzdu
Zdroj: MPSV, Trexima

Toto se jeví jako významný problém zavedení tohoto modelu v ČR, protože příliš radikální realokace zaměstnanců by mohla rozkolísat ekonomiku a výrazně snížit HDP.

Potenciální problém lze však teoreticky řešit několika způsoby:

- *Samostatná stabilizace*
 - Jedním ze spíše hypotetických možných přístupů vlády k tomuto problému je nevstupovat do jeho řešení. Krátkodobě sice může být trh touto situací rozkolísán, ale po chvíli nestability se v důsledku absence pracovních sil začne buď cena práce na těchto pozicích zvyšovat, aby byla odměna za odvedenou práci pro potenciální zaměstnance lákavější a adekvátnější, nebo se začnou objevovat nové společnosti, které díru na trhu práce vyplní inovativními přístupy a technologiemi postavenými na tryskové digitalizaci 21. století (*například „chytří“ úklidové roboti, automatické pokladny apod.*).
- *Subvence firmám na pracovní místa, daňové úlevy firmám na zvýšení platů na těchto pozicích*
 - Další možností je motivace firem ke zvýšení mzdového ohodnocení na těchto *neoblíbených* pozicích. Ta může být minimálně dvojí, finanční a daňová:

- Finanční motivaci mohou být různé státní subvence pro společnosti na základě zvyšování mezd a platů právě na těchto dotčených pozicích. Toto je však z hlediska finanční náročnosti krajně nepravděpodobný přístup, protože by dále zvyšoval celkovou nákladovost projektu, který už je sám o sobě významnou finanční zátěží pro státní aparát a celé hospodářství.
- Druhým typem motivace může být daňová. V tomto návrhu jsou zamýšleny daňové úlevy společnostem, které v rámci nepodmíněného příjmu zvýší mzdová a platová ohodnocení těchto pozic, aby zvýšily motivaci zaměstnanců pro jejich setrvání a držely pozice zaplněné.
- Postupná implementace
 - Třetí možností je vyhnout se tomuto problému pomocí postupné implementace. Tomuto návrhu se práce věnuje i v dalších kapitolách, nicméně podstatou přístupu je zasazení schématu nepodmíněného příjmu do ekonomiky v rámci několika etap tak, aby se případné diskrepance jak na trhu práce, tak v rámci státních výdajů vyhlazovaly postupně a nezpůsobilo to tak rozvrat ekonomiky.

2.2 Možná implementace v České republice

Tato kapitola je koncipována jako souhrn teoretických návrhů, se kterými by bylo možné k této problematice v rámci jejího uskutečňování přistoupit. Autor kapitoly si uvědomuje obrovský záběr této politicko-ekonomicko-spoolečenské změny a nepokouší se stanovit žádný definitivní implementační rámec, jako spíše ze svého pohledu navrhnout doporučení, která by mohla tuto společenskou proměnu změkčit.

K problematice nasazení základního nepodmíněného příjmu lze přistoupit několika způsoby.

2.2.1 Etapizace projektu

Jedním z nich, který již byl navržen v minulé kapitole, je etapizace celého projektu ve formě postupného zvyšování výše základního příjmu. Hlavní ideou tohoto přístupu je zavedení systému NZP, který však ve svých prvních několika fázích nebude stanoven rovnou na úrovni hranice příjmové chudoby, nýbrž na úrovni nižší. Výhodou tohoto systému je menší zásah do státního rozpočtu a do trhu práce, protože s nižší výší základního příjmu nebudou

mít lidé okamžitě tendenci trh práce opustit a žít pouze z tohoto příjmu, stále však může mít tento příjem již v této prvotní fázi velmi blahodárné účinky jak na jedince, tak na celou ekonomiku.

Jednotlivé etapy celého systému by pak měly být v rámci implementačního rámce nastaveny tak, aby vždy došlo k dostatečnému vyhlazení kolísání způsobeného těmito změnami, a v každé další etapě by došlo ke zvýšení tohoto příjmu.

Celá implementace by posléze mohla zabrat i několik let, ale s konzistentním přístupem, dostatečnou přípravou a průběžným analyzováním výsledků a dat se přístup jeví jako vhodný.

2.2.2 Podmíněný příjem

Druhým přístupem, o kterém mluví *Evropská iniciativa za základní příjem* (Hrubec, 2013), je například základní podmíněný příjem, tedy *participativní*, který by byl podmíněn účastí na trhu práce a byl by takto regulován, dokud by se nedostal do širokého povědomí a přijetí obyvatelstva, kdy by byl posléze proměněn na základní příjem *nepodmíněný*.

2.2.3 Etapizace podle demografických skupin

Třetí možností je etapizace základního příjmu například pomocí věku. O této variantě rovněž mluví *Evropská iniciativa za základní příjem* (Hrubec, 2013), a navrhuje například stanovit určité relativní časové rozmezí, například od 18 do 28 let života, v rámci kterého by občan země získával nepodmíněný příjem. Tento přístup by na jednu stranu byl nákladově mnohem méně náročný, avšak také by byl významně diskriminační vůči obyvatelům, kteří již tento věk překonali, a hypotetická náhrada těmto obyvatelům by státnímu aparátu způsobila další administrativní i finanční zátěž.

Zvolení správného přístupu k implementaci takto transformačního konceptu je naprosto zásadní a měla by mu předcházet důkladná ekonomická i sociologická analýza celého hospodářství i dané kultury. Na tomto implementačním konceptu by se neměli podílet pouze ekonomové, nýbrž i politologové, sociologové i filosofové daného hospodářského a kulturního celku tak, aby byla zajištěna konzistentnost, komplexita a co možná nejhladší průběh celého programu.

2.3 Důvody přijetí základního nepodmíněného příjmu Českou republikou

Kromě v již několika kapitolách definovaných obecných přínosů základního nepodmíněného příjmu je důležité stanovit i ty hlavní očekávatelné přínosy České republiky v případě přijetí tohoto ekonomického modelu:

Zvýšení konkurenceschopnosti České republiky

Zavedení základního příjmu by mohlo být významným přínosem a plusovým bodem na poli mezinárodní soutěže a konkurence. Základní příjem by se mohl stát motivační složkou pro zahraniční pracovní sílu a způsobit přísun kvalifikované pracovní síly, která by zvýšila obecnou konkurenceschopnost České republiky, HDP i sociální diverzitu.

Opačnou situací je odmítnutí tohoto modelu v takové Evropě, kde ho ostatní státy již zavádějí či o tom alespoň uvažují, to by potom mohlo u mladých lidí podnítit tendence k emigraci ze země za účelem nalezení vhodnějšího a komfortnějšího místa k životu, a způsobit tak demografický i ekonomický úpadek. V tomto případě by mohlo být záhodno řídit se rčením *čím dříve, tím lépe*, samozřejmě za předpokladu důkladné přípravy celého programu.

Snížení či eliminace chudoby

Česká republika není podle moderních měřítek chudou zemí, avšak je zde možné nalézt, stejně tak jako ve většině zemí na světě, příklady nedůstojné chudoby dosahující v životech jedinců takové intenzity, že je přímo paralyzuje se z tohoto stavu vlastními silami vymanit. V takovýchto případech by mohl být NZP jakýmsi úchytem či záchranným kruhem, který by daným jedincům dal finanční i energetický prostor pro postavení se na vlastní nohy. Tuto ideu je možno podložit argumentací založenou na výsledcích londýnského experimentu, kde byli někteří zapojení bezdomovci více motivovaní pro účast na trhu práce a během experimentu se začali stavět na vlastní nohy, znovu se zapojovat ve svých komunitách či si hledali práci a bydlení.

Zjednodušení státní byrokracie

Jak již bylo předesláno v kapitole o nákladovosti, byrokratická stránka České republiky je jak finančně, tak na úrovni lidské síly velmi náročná. Je to způsobeno především velmi komplikovanou a složitou legislativou, která sama sebe v tomto i podporuje. V důsledku této složitosti je potom státní aparát nucen zaměstnávat rozsáhlá množství úředních pracovníků

a celý systém se stává rigidním a pomalým. Zavedení základního nepodmíněného příjmu má potenciál tomuto problému pomoci, a to hlavně v oblasti sociálních věcí, kde by mohla být jeho zavedením významně zjednodušena byrokracie i náročnost na lidskou práci.

Zvýšení rovnosti a solidarity mezi občany

O České republice se často mluví, jak mezinárodně tak uvnitř státu, jako o zkorumpované a rozkradené. Tyto názory začaly vznikat v devadesátých letech, kdy byla koncepce kuponové privatizace nepříliš dobře uchopena a vznikl velký prostor pro neetické jednání, růst šedé ekonomiky a vytvoření velkých třídních rozdílů mezi Čechy, který byl méně morálně zatvrzelými jedinci často zneužíván. Přestože nepodmíněný příjem toto pravděpodobně úplně nezmění, stále by mohl být nástrojem, který zvýší pocit rovnosti a solidaritu mezi občany.

Každý Čech by v tomto případě věděl, že všichni včetně jeho pravidelně získávají tento příjem, a že bez ohledu na cokoliv ho všichni včetně něj i nadále získávat budou.

Eliminace selektivního procesu výběru „správných“ či „nesprávných“ kandidátů pro obdržení toho kterého transferu či sociální dávky by mohla být jedním z medikamentů mezi Čechy velmi často pociťované nerovnosti. Zkrátka by každý dostal stejně.

Tento argument lze podchytit i příznivými dopady provedených experimentů například ve Finsku, kde lidé cítili větší společenskou zodpovědnost a začali se více zapojovat například v dobrovolnických organizacích, či v Keni, kde byla v rámci vyhodnocování zpozorována dokonce i vyšší genderová rovnoprávnost.

Zjemnění dopadů koronavirové krize

V roce 2021, kdy je tato práce psána, je jedním z relevantních důvodů přijetí základního příjmu jeho teoretická schopnost alespoň zčásti podržet finanční stabilitu domácností postižených pandemií *covid-19*. Drastický propad celé ekonomiky a následný růst nezaměstnanosti v souvislosti s touto situací v obrovském měřítku překvapil většinu obyvatelstva. Někteří se s touto změnou velmi rychle vyrovnali a dovedli najít na trhu práce nové místo pro své služby. Jiní však ne, trh práce se po nastolení vládních opatření výrazně zmenšil a obrovská část Čechů se v rámci dnů a týdnů začala ocitát bez práce a bez stabilního příjmu.

Toto není problém pouze finanční, s rostoucím existenciálním strachem se může obecně snižovat duševní i fyzická pohoda všech postižených, mohou trpět jejich rodiny, známí i celá společnost. Základní nepodmíněný příjem má potenciál tento společenský propad

kompenzovat a lidem, kteří jsou bez svého přičinění touto situací dotčeni, alespoň zčásti zaručit pokrytí základních potřeb jejich i jejich rodin.

2.4 Dlouhodobé dopady základního nepodmíněného příjmu

V otázce zasazení základního nepodmíněného příjmu do praxe čeká každý stát dlouhá cesta plná sociálních i ekonomických úskalí. Avšak samotná úspěšná implementace tohoto systému přináší nesčetné – a v tuto chvíli i velmi teoretické – příznivé dopady a efekty modelu. Tato kapitola se některým z nich věnuje.

Větší duševní pohoda

Jedním z nejvýznamnějších kladných efektů základního příjmu, který byl již i potvrzen četnými analýzami již proběhlých experimentů, je vyšší obecná míra duševní pohody jedinců dané ekonomiky. Lidé jsou fundamentálně zajištěni, nejsou obklopeni existenciálním strachem a mají pokryty základní životní potřeby. To by jim v konečném důsledku mohlo dodat i větší životní sebejistotu a zvětšit energetický, mentální i materiální prostor pro lepší seberealizaci.

Digitalizace průmyslu

V důsledku zavedení základního příjmu v dlouhém období by mohlo dojít rovněž k digitalizaci průmyslu ve formě zániku některých neoblíbených pracovních pozic, jako jsou například *uklízečky* či *pokladní*, a následné zaplnění díry na pracovním trhu po těchto pozicích nově vznikajícími firmami a jejich technologiemi, tedy například *uklizecími roboty* nebo *automatizovanými pokladnami*.

Technologický pokrok

V souvislosti s předešlým bodem je záhodno předpokládat i rapidní zvýšení technologického pokroku v důsledku restrukturalizace trhu práce a odlivu jednotlivých lidí do odvětví jim bližších, ve kterých budou efektivnější a účelnější.

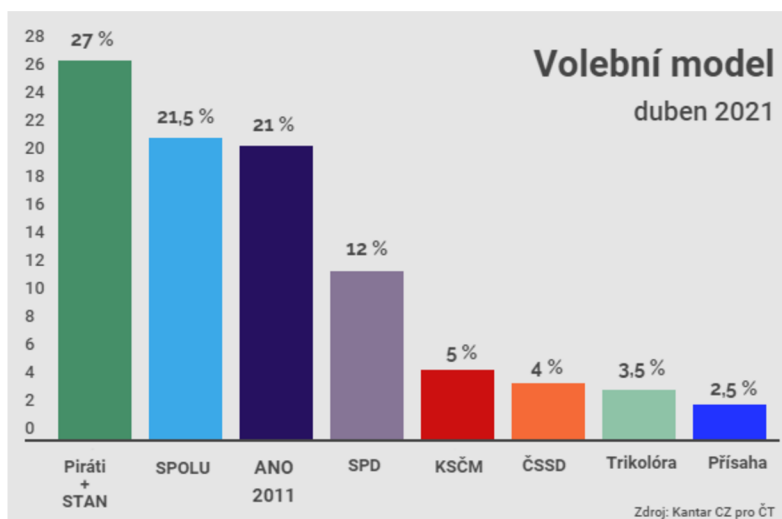
Vyšší konkurenceschopnost

Posledním možným významným dopadem v této kapitole je i zvýšení konkurenceschopnosti celého státu i jednotlivců v něm. Body stanovené výše, tedy lepší *duševní pohoda občanů*, vysoká míra *digitalizovaného průmyslu* a rychlé tempo *technologického pokroku* může Českou republiku v rámci mezinárodní ekonomické konkurenceschopnosti posunout na

přední příčky světového žebříčku. S tím se následně pojí i snížená emigrace kvalifikovaných pracovních sil do zahraničí a/nebo zvýšení imigrace kvalifikovaných pracovních sil do České republiky.

2.5 Nepodmíněný příjem v ČR a agenda současných politických stran

K datu sepsání praktické části této práce (květen 2021) je v České republice pouze jedna politická strana, která se seriózně zabývá myšlenkou základního nepodmíněného příjmu a jeho možným zavedením v České republice. Tímto potenciálním hybatelem je Pirátská strana v čele s Ivanem Bartošem, která má podle volebního průzkumu z dubna 2021 v koalici s politickou stranou STAN 27% preference voličů a potenciálně tedy stojí na prvním místě ve sněmovních volbách v říjnu 2021 (ČTK, 2021).

Graf 6: Volební preference v České republice, duben 2021
Zdroj: Kantar CZ pro ČT

Pirátská strana se rovněž v rámci své internetové komunikace vyjádřila (Pirátské listy, 2021), že zavedení základního nepodmíněného příjmu je jedním z jejich dlouhodobých cílů a že v případě získání silných politických spojenců a získání mandátu po alespoň dvě volební období budou tuto iniciativu prosazovat. To by v konečném důsledku mohlo znamenat i to, že celý teoretický koncept by mohl být v rukou takto složené vlády prakticky uchopen a uveden do zkušební — a potažmo ostrého — provozu.

Závěr

Základní nepodmíněný příjem a jeho zasazení do již fungujícího ekonomického celku moderní společnosti je významnou proměnou stávajícího ekonomického paradigmatu většiny států na planetě Zemi, a je potřeba k ní přistoupit s nejvyšší důsledností a respektem. Pro mnohé laiky i akademickou obec se samotný koncept může jevit jako naprosto nepřijatelný, a mohou se začít objevovat tendence toto kontroverzní téma odsuzovat a priori. Tyto obavy jsou z velké části přirozené, návrh přináší obrovskou změnu již zavedených pořádků, která má ve své podstatě potenciál zcela změnit lidské vnímání přístupu k životu a společensko-pracovní dogmata. Kdo si přeci dokáže představit, že bude nepodmíněně získávat příjem od státu, a to ještě na pravidelné bázi?

Celý koncept je však postaven na velmi ctnostných záměrech a podpoře individuality a důstojnosti každého jednoho člověka. Při správném přístupu k celé problematice a důmyslném zavedení se celá společnost může velmi rychle posunout na další pomyslnou úroveň mentálního vývoje člověka a dodat naší společnosti i více než jen současnou názorovou, duchovní a politickou svobodu, nýbrž i tu finanční.

Cílem této diplomové práce byla analýza některých experimentů provedených na tuto problematiku po celém světě, a následné vytažení výsledků relevantních pro možnou uplatnitelnost celého konceptu v České republice. V rámci práce je možné se dočíst o experimentech ve Finsku, na Aljašce, v Londýně, Keni či v Kanadě, a později je možné i některé z výsledků těchto pokusů vztáhnout právě na Českou republiku. Účelem nebylo zkoumat výhradně ekonomické dopady tohoto konceptu, ale i společensko-ekonomické, tedy obecné zlepšení úrovně života jedince v závislosti na tomto příjmu. V rámci zpracovávání výsledků experimentů stanovených v této práci je opravdu možné pozorovat jakousi fundamentální filosofickou hodnotu celé ideje základní nepodmíněného příjmu. Subjektům podrobeným experimentům se z většiny alespoň trochu, spíše však významně, zlepšila životní úroveň. Kromě příznačného zlepšení finančních jistot zúčastněných subjektů obecně docházelo ke zlepšení fyzického i psychického stavu, zmenšení míry negativních psychických stavů jako jsou úzkosti či deprese, či docházelo ke zvýšení sociální angažovanosti a pocíťované rovnosti mezi lidmi. Jedním z pro autora překvapujících efektů bylo i více různými subjekty z různých experimentů popisované zvýšení autonomie ve vlastním životě a odpovědnost za něj. Subjekty i ve velké míře projevovaly větší, nebo alespoň stejně velkou zainteresovanost na trhu práce. Nepodmíněný příjem se tedy pro ně s ohledem na pracovní činnost nestal demotivujícím faktorem.

Z ekonomického hlediska na individuální úrovni se subjekty z většiny nepotýkaly s výraznými problémy. V londýnském experimentu s bezdomovci se však v rámci vyhodnocení ukázal nepodmíněný příjem jako občasně svazující, a to primárně z důvodu, že subjekty nebyly zvyklé mít k dispozici větší finanční částky a cítily jakousi úzkostnou zodpovědnost vůči tomuto příjmu.

Dále byly v rámci teoretické části předneseny některé časté argumenty odporující základnímu nepodmíněnému příjmu jako proveditelnému konceptu. Tyto argumenty byly v praktické části i přímo analyzovány s ohledem na Českou republiku, případně bylo navrženo jejich možné řešení. Obsahují obavy z nákladové náročnosti projektu, jeho vlastní charakter demotivující k práci, hrozbu drastického zvýšení cenové hladiny a další. Mimo jiné je možné se v práci dočíst i o možných krátkodobých i dlouhodobých přínosech, které by takto správně zavedený model mohl generovat, těmi jsou krátkodobě lepší konkurenceschopnost ČR na mezinárodním trhu statků a služeb i trhu práce, eliminace chudoby, zjednodušení státní byrokracie, větší mezilidská solidarita a vyhlazení četných dopadů současné koronavirové krize. Mezi dlouhodobými dopady lze nalézt obecně vyšší míru duševní pohody mezi lidmi, rapidní digitalizaci i rychlejší tempo technologického pokroku, a zvýšení konkurenceschopnosti ČR.

Jednou z posledních částí celé práce je potom kapitola navrhuující možné přístupy k implementaci celého projektu, která je syntetizována z odborných zdrojů a iniciativy samotného autora.

Cílem této práce bylo racionální zhodnocení celého konceptu základního nepodmíněného příjmu a jeho teoretická implementace i její úskalí v České republice. Autor v práci došel k závěru, že samotný koncept je velmi proveditelný, čemuž nasvědčuje i současná celosvětová situace a četné pokusy o zavedení zkušebního provozu tohoto modelu v různých částech světa. V rámci možné implementace modelu v České republice existuje však mnoho otazníků. Ve chvíli napsání této práce se problematice seriózně věnuje pouze jedna politická strana, a celkově je koncept všeobecně spíše neznámý. Dalším významným úskalím je i výrazná finanční náročnost projektu pro státní aparát, a v případě kladného přístupu k otázce implementace je nutné vše důkladně zvážit a připravit. Zavedení základního nepodmíněného příjmu v České republice tedy není z hlediska výsledků výzkumů uvedených v této práci, odborné argumentace ani z hlediska celosvětových trendů zcela nemožné, avšak v horizontu několika málo následujících let spíše nepravděpodobné. Akademické či politické obce mající osobní či jiný zájem na participaci a zavedení tohoto schématu v České republice by se tedy měly zabývat spíše informační osvětou, vzbuzením všeobecné diskuse a důkladnou

přípravou celého projektu pro střednědobou budoucnost než případným ukvapeným zavedením v rámci jednoho, dvou či pěti let, a člením tak hrozbě nedostatečného podchycení všech významných aspektů ovlivňujících úspěšnost celého tohoto programu.

Celý koncept základního nepodmíněného příjmu má potenciál přinést obrovskou přidanou hodnotu pro lidskou společnost, jsme však pouze v začátcích tohoto teoretického posunu, a pro úspěšnou implementaci na úrovni států či celého světa je třeba vynaložit obrovské množství lidské energie.

Seznam literatury

Knihy a monografické publikace:

BREGMAN, R. *Utopie pro realisty*. Praha: Universum, 2017. 256 s. ISBN 978-80-242-5915-4.

BURKHARD, W. *Universal Basic Income and the Reshaping of Democracy*. Švýcarsko: Springer, 2019. 65 s. ISBN 978-3-030-05828-9.

ERREYGGERS, G. -- CUNLIFFE, J. *The Origins of Universal Grants*. Spojené státy americké: Palgrave macmillan, 2004. 210 s. ISBN 978-0-230-52282-4.

FERDOSI, M., MCDOWELL, T., LEWCHUK, W., ROSS, S. *Southern Ontario's Basic Income Experience*. Spojené státy americké: Hamilton Roundtable for Poverty Reduction, McMaster University, Hamilton Community Foundation. 2020.

GENTILINI, U., GROSH, M., RIGOLINI, J., YEMTSOV, R. *Exploring Universal Basic Income: A Guide to Navigating Concepts, Evidence, and Practices*. World Bank Group. 2020. 337 s. ISBN 978-1-4648-1458-7

HAAGH, L. *The Case for Universal Basic Income*. Spojené státy americké: Polity, 2019. 140 s. ISBN 978-1-509-52295-8.

HOUGH, J. RICE, B. *Providing personalised support to rough sleepers*. Joseph Rowntree Foundation. 2010. 64 s. ISBN 978-1-85935-771-2

HRUBEC, M. a kol. *Nepodmíněný základní příjem*. Ekumenická akademie Praha. 2013. 34 s. ISBN 978-80-87661-06-2

TEER, P. *The coming age of imagination*. Velká Británie: Unbound, 2020. ISBN 978-1-78352-593-5.

Články v odborných časopisech:

DALLARI Monica, SUPLICY Eduardo. *Citizen's basic income and Kenya*. Brazilian Journal of Political Economy. 2020, Vol. 40, pp. 566-583

HASDELL, Rebecca. *What We Know About Universal Basic Income: A Cross-synthesis of reviews*. Stanford Basic Income Lab. 2020.

KANGAS, Olli. *First results from the Finnish basic income experiment*. European Social Policy Network. 2019.

MARINESCU, Ioana. *No strings attached: The behavioral effects of U.S. unconditional cash transfer programs*. National Bureau of Economic Research. 2018. Working paper 24337.

Ministerstvo financí České republiky, sekce veřejné rozpočty. Státní rozpočet 2021 v kostce. 2021. 59 s.

PATEL, Salil. KARIEL, Joel. Universal basic income and covid-19 pandemic. thebmj. 2021.

Ministerstvo financí České republiky, sekce veřejné rozpočty. Státní rozpočet 2021 v kostce. 2021. 59 s.

SANTENS, Scott. Evidence and More Evidence of the Effect on Inflation of Free Money. Medium. 2014.

Webové stránky:

About Basic Income [online]. 2020 [cit. 2021-04-12]. Dostupné z:

<https://basicincome.org/about-basic-income/>

A short history of the basic income idea [online]. 2020 [cit. 2021-04-13].

Dostupné z: <https://basicincome.org/history/>

MATTHEWS, D., Vox Magazine. *A new study debunks one of the biggest arguments against basic income* [online]. 2017 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.vox.com/policy-and-politics/2017/9/20/16256240/mexico-cash-transfer-inflation-basic-income>

Basically Flawed [online]. 2016 [cit. 2021-06-17].

Dostupné z: <https://www.economist.com/leaders/2016/06/04/basically-flawed>

The Effects of a Universal Basic Income in Kenya [online]. Innovations for poverty action – IPA. 2018 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.poverty-action.org/study/effects-universal-basic-income-kenya>

SIGAL, S. *Everywhere basic income has been tried, in one map* [online]. 2020 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.vox.com/future-perfect/2020/2/19/21112570/universal-basic-income-ubi-map>

ECKAS, Andrew. *Examining universal basic income in Kenya* [online]. 2021 [cit. 2021-06-14]. Dostupné z: <https://borgenproject.org/universal-basic-income-in-kenya/>

Financování nepodmíněného základního příjmu v České republice [online]. 2021 [cit. 2021-06-16]. Dostupné z: <https://www.piratskelisty.cz/clanek-3940-financovani-nepodmineneho-zakladniho-prijmu-v-ceske-republice>

SALEHI-ISFAHANI, Djavad. *From energy subsidies to universal basic income: lessons from Iran* [online]. 2017 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z:

<https://theforum.erf.org.eg/2017/11/19/energy-subsidies-universal-basic-income-lessons-iran/>

ČTK. *Hnutí ANO by ve volbách skončilo až třetí. Předstihly by ho obě koalice* [online]. 2021 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/volby-ps-2021-preference/volby-preference-kantar-ano-spolu-20210509.html>

HOLANOVÁ, Tereza. *Kdo si vydělá nejméně? Nejhůře placené práce v Česku* [online]. 2014 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/nejhure-placene-prace-v-cesku/r~0a85965a10c511e4a60c0025900fea04/>

5499 – *Ostatní neinvestiční transfery obyvatelstvu* [online]. 2018 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.ucetniportal.cz/wiki/html?item=14559>

Pohyb obyvatelstva – rok 2020 [online]. 2021 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2020>

Před koronakrizí podíl domácností ohrožených chudobou klesl na 9,5% [online]. 2021 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2021/03/pred-koronakrizi-podil-domacnosti-ohrozenych-chudobou-klesl-na-95/>

Results of Finland's basic income experiment: small employment effects, better perceived economic security and mental wellbeing [online]. 2020 [cit. 2021-06-15].

Dostupné z: https://www.kela.fi/web/en/press-releases-media/-/asset_publisher/iOIErAd3fOTY/content/results-of-the-basic-income-experiment-small-employment-effects-better-perceived-economic-security-and-mental-wellbeing

Sociální systém [online]. 2021 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.pirati.cz/program/dlouhodoby/socialni-system/>

The definitive guide to universal basic income [online]. 2019 [cit. 2021-06-17]. Dostupné z: <https://www.givedirectly.org/basic-income/>

Why did Hayek Support A Basic Income? [online]. 2013 [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.libertarianism.org/columns/why-did-hayek-support-basic-income>

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

Obrázek 1: Vnímání vlastní finanční situace v rámci domácnosti.....	18
Obrázek 2: Struktura výdajů SR podle druhů v roce 2021 v mld. Kč.	37
Obrázek 3: Výdaje státu na sociální dávky v mld. Kč.	38
Obrázek 4: Struktura zaměstnanců v roce 2021.....	40

Seznam tabulek

Tabulka 1: Shodné znaky experimentů s NZP v relevanci k ČR.....	27
Tabulka 2: Kdo má nejnižší hrubou měsíční mzdu.....	45

Seznam grafů

Graf 1: Stav fyzického zdraví oproti stavu před experimentem.....	24
Graf 2: Stav psychického zdraví oproti stavu před experimentem	25
Graf 3: Změna pohledu na život oproti stavu před experimentem.....	25
Graf 4: Vývoj míry ohrožení příjmovou chudobou v ČR v letech 2011-2020	36
Graf 5: Vývoj indexu spotřebitelských cen USA a Aljašky od roku 1961-2014.....	44
Graf 6: Volební preference v České republice, duben 2021	51

ANOTAČNÍ ZÁZNAM

AUTOR	Jiří Najman		
STUDIJNÍ PROGRAM/OBOR/SPECIALIZACE	6208T138 Globální podnikání a finanční řízení podniku		
NÁZEV PRÁCE	Návrh aplikace systému nepodmíněného příjmu v České republice		
VEDOUcí PRÁCE	Mgr. Pavel Neset, Ph.D		
KATEDRA	KFU - Katedra financí a účetnictví	ROK ODEVZDÁNÍ	2021
POČET STRAN	60		
POČET OBRÁZKŮ	4		
POČET TABULEK	2		
POČET PŘÍLOH	0		
STRUČNÝ POPIS	<p>Diplomová práce se zabývá rozбором teorie základního nepodmíněného příjmu jakožto systému sociální a ekonomické podpory všech jedinců daného hospodářského celku - státu. Účelem práce je podpora čtenáře v pochopení a objasnění problematiky základního nepodmíněného příjmu, jeho přidávaných hodnot a argumentů, proč tento systém zavést, a naopak i zhodnocení stanovisek druhé strany tento systém odporující. Práce se rozděluje na teoretickou a praktickou část. V teoretické části je dopodrobna rozebrán základní nepodmíněný příjem, jeho historie a historické vlivy, významné osobnosti i vývoj. Praktická část se snaží nadnést možné ekonomicko-spoločenské dopady nepodmíněného příjmu a vnést trochu světla na možné bariéry jeho implementace. Významnou součástí praktické části je potom i nadnesení možnosti aplikace tohoto systému v České republice a související úskalí i možné dopady.</p>		
KLÍČOVÁ SLOVA	Univerzální příjem, Základní nepodmíněný příjem, Nepodmíněný příjem v České republice		

ANNOTATION

AUTHOR	Jiří Najman		
FIELD	6208R163 Business Administration and Financial Management		
THESIS TITLE	The proposal of Universal Basic Income implementation in Czech Republic		
SUPERVISOR	Mgr. Pavel Neset, Ph.D		
DEPARTMENT	KFU - Department of Finance and Accounting	YEAR	2021
NUMBER OF PAGES	60		
NUMBER OF PICTURES	4		
NUMBER OF TABLES	2		
NUMBER OF APPENDICES	0		
SUMMARY	<p>The topic of this diploma thesis is to analyze Universal Basic Income theory as a system of social and economic support of individuals in a specific economy. The main goal is to support and enlighten the reader, and make him profoundly understand the issue of Universal Basic Income. This explanation includes all pros and cons, reasons to adopt this system and possible barriers in its implementation. The thesis consists of two major parts, theoretical and practical part. The former is meant to analyze and clarify the key aspects of Universal Basic Income, it's history, historical influences, people that had major impact over it's today's course and it's development. Practical part tries and comes up with possible economic and social impacts of Universal Basic Income and barriers that could emerge during it's final adaption in the economy. A major part of the thesis is also to present a brief idea of implementing Universal Basic Income in the Czech republic and possible pitfalls and impacts on the economy.</p>		
KEY WORDS	Universal Basic Income, Unconditional income in Czech Republic, Universal Income		